

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Första Kammaren. N:o 53.

Fredagen den 13 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 115, öfver en i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge väckt motion;

n:o 116, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställningar angående anslaget till tullverket och förstärkning af arbetskrafterna hos generaltullstyrelsen;

n:o 117, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckta förslag om anvisande af anslag för verkställande af undersökningar rörande den s. k. inlandsbanan m. m.;

n:o 118, med förslag till voteringsproposition med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af medel till uppförande af nya byggnader för armén samt i denna fråga väckta motioner; och

n:o 119, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 42, i anledning af väckt motion om ändrade föreskrifter angående bevilning för inkomst af kanalanläggning och järnvägsdrift; och

n:o 44, angående beräkning af vissa bevilningar för år 1905; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående priset för månadsbiljetter till tredje klassen vid statens järnvägar; och

n:o 22, i anledning af motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af frakttaxan för statens järnvägar.

Upplästes följande ingifna läkareintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr greve *Philip Klingspor* är af sjukdom (luftrörskatarr) förhindrad lämna sin bostad, intygas.

Stockholm den 12 maj 1904.

T. Sjögren.

Leg. läkare.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 108, till Konungen, i anledning af Riksdagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 102, angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i Sverige;

n:o 103, om ändring i gällande föreskrifter rörande fångars sysselsättning;

n:o 104, angående skydd för vårt lands natur och naturminnesmärken;

n:o 105, angående vidtagande af åtgärder mot rusdryckers försändande med allmänna posten;

n:o 106, angående åtgärder till förekommande af att järnvägsanläggning må kunna förhindra eller försvåra jords afdikning; samt

n:o 107, angående utredning af emigrationsfrågan m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, konstitutionsutskottets den 11 innevarande maj bordlagda utlåtanden n:is 5 och 6.

Vid föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets den 11 innevarande månad bordlagda memorial n:o 13, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 11 i denna månad bordlagda memorial n:o 40, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 31, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter, äfvensom i sammanhang med nämnda proposition väckt motion, godkändes de i detta memorial föreslagna voteringspropositioner.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 11 innevarande maj bordlagda utlåtanden:

n:o 112, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter sadelmakaren Johan Fredrik Killander från Skärstad i Östergötlands län,

n:o 113, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående medgifvande för under bildning varande Luleå järnverksaktiebolag att för visst fall erhålla malm från grufvor i Gellivare socken af Norrbottens län, och

n:o 114, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af förbättrad aföning under år 1904 åt den vid tullkammaren i Riksgränsen anställda personal,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda betänkande n:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring af 8 och 12 §§ bevillningsförordningen och 1 § instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

Punkten 1.

I föreliggande punkt hade utskottet till en början erinrat, att 8 § 2 mom. i gällande bevillningsförordning vore, jämlikt kungl. kungörelsen den 14 juni 1901, af följande lydelse:

»2 mom. till inkomst af arbete räknas:

a) inkomst af rörelse eller yrke, såsom:

1:o) af bergsbruk, kalk- och stenbrott jämte därtill hörande verk, inrättningar och näringar; kvarnar och sågverk; fabriker, mekaniska verkstäder, brännvinsbrännerier och andra för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar; mejerihandtering, potatismjölfabriker och andra binäringar till jordbruket, i den mån de icke afse tillgodogörande af eget jordbruks produkter; penningerörelse, handelsrörelse, skeppsrederi, sjöfart, handverk eller annan näring.

2:o) af till allmän trafik upplåten kanal, järnväg eller annan farled samt flottled; och

3:o) hvad som förvärfvas genom utöfning af vetenskap, konst eller handaslöjd;

b) inkomst och förmån af tjänst eller särskildt uppdrag, såsom: aflöning, arfvode, traktamente, sportler, bostad, därest icke fastighetsbevilning därför af löntagaren utgöres, och annan med allmän eller enskild tjänst förenad förmån; så ock den behållna inkomst, som, enligt gällande föreskrifter, kan vid lediga ecklesiastika sysslor tillfalla de under konsistoriernas vård eller annan allmän förvaltning ställda kassor;

c) pension, årligt understöd (gratifikation), lifränta eller undantagsförmån;

d) all annan i denna § ej särskildt omförd inkomst, som icke är genom fastighetsbevilning beskattad.»

Vidare hade utskottet omnämnt, hurusom 12 § bevillningsförordningen lydde sålunda:

»Skattskyldig taxeras för inkomst af kapital och arbete:

a) patronus ecclesiae: för inkomst af tionde eller ersättning därför: där inkomsten utgår;

b) bank-, järnvägs- och kanalbolag: där bolagets rörelse drifves, vare sig genom hufvud-, afdelnings- eller kommissionskontor eller vid större och mindre stationer;

c) annat bolag: å den eller de orter, där bolagets rörelse eller någon hufvudsaklig gren däraf på mera själfständigt sätt eller i afsevärd omfattning drifves; men ifall sådana bestämda orter icke förefinnas: där bolaget har sin styrelse;

d) handlande, fabriksägare samt annan yrkes- och näringsidkare; för inkomst af rörelsen eller yrket: å den eller de orter, där rörelse eller yrke eller någon hufvudsaklig gren däraf på mera själfständigt sätt eller i afsevärd omfattning idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flera församlingar, för den handelsrörelse de därstädes idka, äfvensom de skattskyldige, hvilkas rörelse eller yrke utöfvas på flere orter, men endast kortare tid på hvarje ort, taxeras inom den församling, där de äro mantalskrifne;

e) ägare af fartyg, hvaruti flere hafva del; för inkomst af fartyget: där hufvud- eller korrespondentredaren är mantalskrifven; eller om sådan ej finnes: där fartyget har sin hemort;

f) de under konsistoriernas vård eller annan offentlig förvaltning ställda kassor; för den i 8 § 2 mom. b) omnämnda inkomst vid lediga ecklesiastika sysslor: i den ort, där densamma eljest bort beskattas;

g) utrikes boende, här i riket icke mantalskrifven löntagare; för lön från svenska statsverket: i Stockholms stad och S:t Nikolai församling; samt

h) utrikes boende pensionstagare; för pension från svenska statsverket eller allmän inrättning: där pensionen utbetalas.

För annan inkomst än den här ofvan i denna § omnämnda taxeras skattskyldig: där han är mantalsskrifven; eller om han icke är inom riket mantalsskrifven: där han inom riket hufvudsakligen vistas.»

I en inom Andra Kammaren af herr *S. J. Enander* väckt motion, n:o 166, i hvilken motions syfte fem andra af kammarens ledamöter instämt, hade föreslagits,

»att i gällande bevillningsförordning 8 §, 2 mom. a) 1:o infickas efter orden »egna jordbruksprodukter»: *äfvensom all den afkastning, som förvärfvas genom upplåtelse af afverkningsrätt till skog eller genom skogsafverkning till annat ändamål än husbehof,* samt att till samma förordnings 12 §, c) måtte fogas efter ordet »styrelse»: *med iakttagande dock, att inkomst af försäljning eller afverkning af skog alltid skall taxeras å ort, hvarest skogen är belägen;*

och till sistnämnda §, d) måtte med en liten omredigering sålunda: »idkas; dock» *med iakttagande ej mindre att »handlandena i de städer»* — — — — —

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.
(Forts.)

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse. skola »taxeras» etc. »mantalsskrifne», vidfogas, än äfven att vid försäljning eller afverkning af skog inkomsten af försäljningen eller afverkningen taxeras å ort, hvarst skogen är belägen.»

(Forts.)

Utskottet hade i nu föredragna punkt hemställt, »att Riksdagen, i anledning af herr *Enanders* förevarande motion, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och, om möjligt, redan för nästa års Riksdag framlägga förslag till sådan ändring af gällande bevillningsfördordning, att inkomst genom beskattning af såväl skogsafverkning som sågverksrörelse må i större utsträckning, än för närvarande äger rum, tillgodokomma de särskilda kommuner, inom hvilka skogsafverkning och sågverksrörelse bedrifvas.»

Vid betänkandet hade afgifvits reservation af herr *M. S. Nisser* och *A. Hammarström*, hvilka dock ej däri framlagt sin åsigt.

Herr *Jonsson*: Såsom kammaren behagade finna, har utskottet här behandlat en gammal och mycket svår fråga, nämligen beskattning af skogsafverkningen i de kommuner, där afverkningen bedrifves, ehuru samma afverkning tillhör sågverksbolag på annat ställe. Motionären i frågan har föreslagit, att ändring borde vidtagas i detta hänseende på det sätt, att hvarje kommun, inom hvars område en skogsafverkning bedrifves, måtte få beskatta den vinst, som inom denna kommun uppstår. Här har emellertid utskottet — af hvilket skäl kan jag icke finna — i sitt förslag till skrifvelse tagit ett ytterligare steg, som bildar en bestämd motsägelse, omöjlig att realisera, då nämligen utskottet utsträckt skrifvelsens innehåll därhän, att icke allenast de kommuner, inom hvilkas område skogsafverkningen bedrifves, utan äfven de kommuner, inom hvilkas område ett sågverk ligger, skulle i högre grad än för närvarande få del i den vinst, som på hvardera hållet kunde uppstå. Såsom det är för närvarande, kan man säga, att beskattning af en sågverksrörelses vinst sker i regel endast inom den kommun, där sågverket ligger; endast i det fall, att skeppning af varorna försiggår i en annan kommuns hamn, delas vinsten mellan skeppningskommunen och den kommun, inom hvilken sågverket ligger, men någon beskattning af vinsten på skogsafverkningen i andra kommuner, än där sågverket ligger, har icke ägt rum. Då är det alldeles gifvet, att om Riksdagen begär, att Kungl. Maj:t skall söka utarbета och framlägga ett förslag i denna form, att kommuner, där afverkningen bedrifves, skola få beskatta den vinst, som där kan uppstå, så följer däraf, att den kommun, inom hvilken sågverket ligger, måste drabbas af motsvarande minskning i det belopp, som i denna kommun beskattas. Således låter det sig icke göra, att

både afverkningskommunen och sågverkskommunen skola i högre grad än för närvarande få del i samma vinst, utan vill man bereda de kommuner, inom hvilka afverkningsbedriften, högre beskattning än för närvarande, följer absolut däraf, att de kommuner, inom hvilka sågverken ligga, måste i samma grad förminska sin beskattning. Vill man således skriva till Kungl. Maj:t om saken i fråga, är det alldeles nödvändigt att ur utskottets förslag stryka de ord, som tala om sågverksrörelsen. Det heter nämligen här, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, »det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och, om möjligt, redan för nästa års Riksdag framlägga förslag till sådan ändring af gällande bevillningsförordning, att inkomst genom beskattning af såväl skogsafverkning som sågverksrörelse må i större utsträckning, än för närvarande äger rum, tillgodokomma de särskilda kommuner, inom hvilka skogsafverkning och sågverksrörelse bedrivs». Vill man besluta en skrivelse, är det absolut nödvändigt, att man stryker ordet »såväl» samt »som sågverksrörelse», och på sista raden tager bort »och sågverksrörelse». För skrivelsen denna form, kan den ju realiseras, och utsikterna att erhålla ett förslag från Kungl. Maj:t kunna då icke vara alldeles så små, som de skulle vara, om utskottets förslag ginge igenom, sådant det är. Jag tviflar emellertid på, att, äfven om en skrivelse i denna form blefve aflåten till Kungl. Maj:t, man har så särdeles stor förhoppning om, att denna fråga kan lösas annat än i samband med en grundlig omarbetning af hela bevillningsförordningen. Jag tror, att den utgångspunkt, som den så kallade kommunalskatteskommittéen gick ut ifrån, beträffande beskattningen af dessa skogsafverkningar, är den enda hållbara och möjliga att realisera, men det hindrar ju icke, att Riksdagen kan skriva i samma sak, blott formen blir sådan, att icke rena motsägelser komma att i skrivelsen uppenbara sig.

Jag skall således taga mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan med de af mig förut omnämnda förändringar, så att skrivelseförslaget måtte få följande lydelse: *att Riksdagen i anledning af herr Enanders förevarande motion ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och, om möjligt, redan för nästa års Riksdag framlägga förslag till sådan ändring af gällande bevillningsförordning, att inkomst genom beskattning af skogsafverkning må i större utsträckning, än för närvarande äger rum, tillgodokomma de särskilda kommuner, inom hvilka skogsafverkning bedrivs.* Och anhåller jag, herr talman, om proposition på detta yrkande.

Herr Nisser: Jag förmodar, att herrarne vid denna tid på riksdagen läst betänkandet ungefär som flickor läsa romaner, det vill säga börjat i slutet och sedan hastigt ögnat igenom det

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

öfriga, och under denna förutsättning antager jag, att herrarne hafva sett, att mitt namn står bland reservanterna.

Jag har icke kunnat finna vare sig utskottets motivering eller utskottets kläm möjligt att antaga. Den föregående talaren framhöll en sak, som är alldeles riktig, nämligen att man kan icke i frågan om skogsafverkningen inblanda sågverksrörelsen. Med afseende å skogsafverkningen är det nog sant, att därvidlag synes det åtminstone, som om kommunerna skulle gå miste om en afsevärd del af den vinst, som kan falla på skogarne. Nu är skogen beskattad enligt fastighetsbevilning efter 6 procent af taxeringsvärdet. Då beror det på, huruvida detta taxeringsvärde, som ligger till grund för beskattningen, är riktigt åsatt, och däri ligger således den stora frågan: är skogen riktigt upptaxerad? Jag har härvid gjort en kalkyl, som jag skall tillåta mig framlägga — men det är nog icke så lätt att basera kalkyler på de statistiska uppgifter, som finnas att tillgå. Jag har dock velat fästa herrarnes uppmärksamhet på en sak, hvilken torde hafva undgått många af eder.

Utaf de statistiska tabellerna finner man, att taxeringsvärdet å jordbruksfastighet uppgår till 2,552 millioner, således 2½ milliarder. På ett annat ställe får man uppgift på areal af:

Tomter och åker under plog, som uppgå till	3,600,000	hektar;
naturlig äng uppgifves till	1,400,000	»
och skogbärande mark till	13,000,000	»

S:a 18,000,000 hektar.

Nu är frågan, hvilka värden man skall åsätta dessa olika poster. Jag har tagit så högt värde som 500 kronor på jorden; det är kanske högt, men det gäller ett medelpris af hela landets åker under plog. Och jag vill fästa uppmärksamheten på, att om jag sätter ned denna siffra, 500 kronor pr har, så blir det värde, som då kommer på skogen, större än den här nedan erhållna siffran, och sålunda än mer till fövör för min åsikt om skogsbeskattningen. Vidare har jag 1,400,000 har naturlig äng, som jag sätter till ett värde af 72 kronor pr har, och 13,000,000 har skog, som då erhålla ett värde af 50 kronor pr har; den är i de statistiska tabellerna upptagen till 20,000,000 har, men därifrån afgå statsskogar 7,000,000 har. Med denna sålunda beräknade värdering å de olika slagen af jord i Sverige få vi följande tablå I:

3,600,000 har tomter och åker under plog å	500 kronor =	1,800 mill. kronor
1,400,000 » naturlig äng..... å	72 kronor =	102 » »
13,000,000 » skogbärande mark å	50 kronor =	650 » »

S:a 2,552 mill. kronor

som enligt ofvan utgöra taxeringsvärdet på all jordbruksfastighet. 6 procent af detta taxeringsvärde är = 153,120,000 kronor, hvadan skatten skulle efter 1 procent därå utgöra 1,531,200 kronor. De

statistiska tabellerna upptaga 1,890,000 kronor, således en skillnad af 359,000 kronor; hvarifrån denna skillnad kommer, vet jag icke, men den svarar mot en inkomst af cirka 36 millioner kronor utöfver den ofvan beräknade. Utgående från den här upptagna värdesiffran å skog, 50 kronor per hektar, frågar jag: kan en sådan uppskattning som 50 kronor per har vara till fyllest? Enligt bevillningsförordningen skall inkomsten å jordbruksfastighet beräknas till 6 procent af taxeringsvärdet och skatten till staten utgå med 1 procent af den sålunda beräknade inkomsten, hvilket gör en skatt till staten af 3 öre per har; men staten får denna skatt *ärligen*, och då jag adderar ihop denna skatt för hvarje år med ränta på ränta efter 3,5 procent, kommer jag till det resultatet, att efter 40 år har staten — och naturligtvis kommunerna i proportion därefter — uppburit tillsammans kronor 2,53, eller en skatt, som motsvarar *253 kronors vinst per har*. Nu frågar jag dem, som förstå sig på skog: tager man ut denna vinst på en 40-årig skog af ordinär beskaffenhet? Går jag vidare och beräknar skatten för *60 år*, så har staten efter en ränta af 3,5 procent under denna tid erhållit kronor 5,89, motsvarande *en vinst af 589 kronor per hektar*, och går jag fram till 100 år, så har staten uppburit, efter samma beräkning, kronor 25,88, som svara mot *en vinst af 2,588 kronor per hektar!* — Och kommunen, som baserar sina pålagor på den till staten utgående procenten, har följaktligen uppburit sin skatt i proportion till här framvisade siffror. Vänder jag mig nu till industridkarne, som få betala 5 procent på sina penningar, under det att staten har fått dessa summor efter blott 3,5 procents beräkning, så ställa sig motsvarande siffror enligt närlagda tablå II (där några andra uppgifter på detta område samtidigt framläggas), sålunda:

Beräkning af huru stor skattesumma tillfaller staten efter en viss följd af år, beräknad efter 3½ procents ränta — med ränta på ränta — och den däremot svarande vinst, som i förhållande till denna skattesumma skall af skogen kunna uttagas:

1 hektar skog, taxerad till *50 kronor*, lämnar ärligen till staten en skatt af 0,03 kronor, som enligt ofvanstående beräkning uppstiger genom accumulering

efter:	40 år	60 år	80 år	100 år
till kronor:	2,536	5,895	12,58	25,88
motsvarande 1 pro-				
cent af kronor:	253,60	589,50	1,258	2,588

hvilka belopp sålunda skulle kunna uttagas per hektar för att täcka den till staten successivt erlagda skatten.

1 hektar skog, taxerad till *40 kronor*, lämnar ärligen till staten en skatt af 0,024 kronor, som genom pålagd ränta å 3½ procent — med ränta på ränta — accumuleras

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.	efter:	40 år	60 år	80 år	100 år
	till kronor:	2,03	4,70	10,10	20,70
	motsvarande 1 procent af kronor:	203	470	1,010	2,070

(Forts.)

hvilka belopp sålunda borde kunna tagas ur en 40-årig skog för att täcka den skatt, som detta värde å skogen lämnat staten.

Beräknar man å andra sidan, att den, som till staten erlägger ifrågavarande skatt, måste räkna — icke med $3\frac{1}{2}$ procents ränta — utan med 5 procents (och mången gång ännu högre) ränta, erfordras för att täcka den årligen utgångna skatten med ränta på ränta:

efter:	40 år	60 år	80 år	100 år
kronor:	362,40	1,060,75	2,913,67	7,830.

Jag vill med detta hafva visat, att om jag uppskattar en har skog så högt som till 50 kronor, betalar jag staten, och följaktligen äfven kommunen, mera, än de hafva rätt att få. Ifall man anser, att en omarbetning af det nuvarande förhållandet skall äga rum, har jag ansett mig böra fästa uppmärksamheten på denna sak, ty jag tror, att man i allmänhet glömt att räkna på detta sätt af det enkla skälet, att af jordbruksfastighet tages skörd hvarje år och betalas skatt efter 6 procent på taxeringsvärdet, medan skogen icke lämnar afkastning på bortåt 40 å 50 år och, om det är fråga om timmerafverkning, omkring 100 å 120 år. Således kan jag tänka mig möjligheten af att erlægga skatt till staten och kommunerna grundad på skogens åsatta taxeringsvärde, men skatten bör i sådant fall variera efter olika skogsmark; man bör då uppdelat skogen liksom jorden efter olika gradering kanske i två eller tre grader och åsätta dessa ett värde, hvarigenom man skall kunna komma till en för såväl staten som skogsägaren rättvis beskattning.

Det andra sättet, som framhållits, att beskatta skogen skulle vara att tillmäta hvarje jordbruksfastighet en viss hemskog. Det är ganska svårt att vid första afgörandet veta, *huru mycket hemskog* bör tillmätas hvarje hemman, men kan man komma sams därom, skulle den öfriga skogen icke fastighetsbeskattas, utan skatten skulle utgå för den hvarje år tagna afverkningen och den därpå uppkomna vinsten. Jag vill emellertid icke trötta herrarne med att gå igenom alla de förslag, som framkastats i detta hänseende, ty de äro mången gång så grumliga och hvarandra motsägande, att de icke kunna läggas till grund för en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Gillande den uppfattning, som den föregående talaren framhåfde, att sågverksrörelsen icke kan blandas in här, beder jag få framhålla, att det är en orimlighet att begära, att en kommun t. ex. uppe i Dalarne skall blifva delaktig i den vinst sågverksrörelsen kan lämna i Gäfle. Lika gärna kan man säga, att den skulle dela vinsten vid pappersfabrikerna för den levererade

pappersmasseveden eller vid järnverken för de där använda kolen! Men frågan är, huru kommunerna skola få en rättvis del i den vinst, som tages på skogen. Går man ut från den här ofvan omnämnda beskattningsprincipen, så blir det ingen vinst, som enligt min tanke kan komma kommunen till godo, ty ägaren till skogen har då genom den årliga afgälden till staten och kommunen betalat fullt upp hvad han tager ut. Men om han öfverlätit skogen till en annan och sålunda genom köpeskillingen gör sig betäckt för de utlagda skattebeloppen, då bör denne andre erlægga skatt till kommunen för den vinst, han kan taga af skogen, och denna vinst kan ju icke regleras på annat sätt, än att man får reda på, huru mycket som afverkats. Jag anser det icke vara omöjligt att kunna uppgifva denna vinst, sedan vi infört själfdeklaration; men svårigheten blir att sätta den riktiga afgiften på hvarje stock, som tages, och något annat sätt gifves icke. Men därmed befarar jag, att det kan gå såsom vid timmerflottningen, där timrets ägare är skyldig att betala en del af sin vinst till hvarje kommun, som älfven går igenom; hvarje kommun, som timret flyter förbi, gör anspråk på att få del i vinsten på timret, och när de respektive socknarna lägga in sina anspråk på delaktighet till pröfningsnämnderna, som skola verkställa fördelningen, så befinnes det ofta, att summan af dessa anspråk öfverstiger hela den vinst, som skall delas. Jag menar, att det äfven här skulle blifva mycket svårt att få det verkliga värdet. De sätta det gärna för högt utan att tänka på att värdet på timmer är helt och hållet beroende på huru långa vägar det skall drivas och flottas, på timrets beskaffenhet m. m.; här föreligga, mina herrar, betydliga svårigheter.

Jag kan för min del icke förneka, att de anmärkningar, som framställt i dessa hänseenden, äro till en viss grad berättigade, och man har ju hållit på med denna fråga i mera än 20 år och ändå icke lyckats att komma till någon lösning af densamma. Här hafva varit kungliga propositioner och motioner i det oändliga samt afslag å dem alla, och hvarför? Jo, därför att det är så svårt att reda ut saken. Att då, såsom utskottet nu, begära, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета samt om möjligt till nästa år för Riksdagen framlägga förslag till rättelse härutinnan — det är orimligt. Jag vill visst icke neka, att Kungl. Maj:t gör sitt bästa att lägga fram sina förslag, men det skulle kunna hända, att detta då, som vid många andra tillfällen, komme i Riksdagens sista timme, och en så omfattande fråga som denna bör verkligen ej behandlas i alltför stor hast. Jag yrkar därför afslag å motionen.

Herr Tillberg: Jag ber att först och främst få fästa uppmärksamheten därpå, att här icke är fråga om någon höjning af beskattningen eller att införa några nya grunder för densamma,

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

utan att det endast gäller en rättvisare fördelning af de skattemedel, som inflyta enligt nu gällande lagstiftning, och jag hade icke tänkt mig annat, än att, då utskottets förslag är så evasivt affattadt, kammaren skulle utan anmärkning antaga detsamma, helst då det gäller att taga bort en orättvisa. Ty att en orättvisa här föreligger måste väl af enhvar erkännas. Om ett bolag drifver skogsafverkning — jag håller mig därtill så länge — i olika kommuner, beskattas vinsten i regeln uti den kommun, där bolagets styrelse har sitt säte, och häri ligger ju en orättvisa, för så vidt någon *vinst* kommit från rörelsen i de öfriga kommunerna i och för sig. Och om en jordägare säljer skog på rot, uppstår därigenom i regel ingen vinst, som blir föremål för särskild beskattning, utan här utgår skatten endast efter jordens taxeringsvärde. Detta är också en orättvisa; och jag medger, att det är svårt att öfverkomma densamma. Förslagets räckvidd är mycket stor och föranleder omarbetning i många delar af bevillningsförordningen, såsom ock anförts af den föregående talaren. Men är det någon, som icke vill vara med om en dylik omarbetning?

Om jag tänker på, hvad herr Nisser anförde, anser jag, att detta nästan skulle kunna tjäna såsom motivering till utskottets kläm, åtminstone pekar det i samma riktning. Herr Nisser har icke kunnat säga, att nuvarande beskattningssätt är det riktiga. Om herr Nisser vill sätta ett fixt värde på skogen och vill, att en särskild bestämd ränta på detta värde skulle år efter år i alla tider utgå, kan man väl vara med om något sådant. Visserligen är det ett sätt, men så långt vill talaren väl ändå icke gå, utan det är väl hans mening att beskatta den vinst, som verkligen för närvarande faller utaf skogsafverkningen inom en kommun. Gifvet är, att, då man slutligen skall fördela denna vinst, man då tager hänsyn till taxeringen och den skatt, som på grund därutaf utgår.

Jag skulle vilja uttrycka mig så, att man skulle tilldela kommunerna vinstandel endast för den händelse vinsten öfvergått 6 procent af taxeringsvärdet; det vill säga för hvad som öfverskjuter 6 procent af värdet skall kommunen hafva del i skatten.

Den förste talaren gjorde en anmärkning mot utskottets uttryckssätt att kombinera skogsafverkning med sågverksrörelse. Jag kan medgifva, att det ligger ett visst berättigande i denna anmärkning, men jag hemställer, huruvida herrarne verkligen kunna skilja på dessa saker, hvilka faktiskt så intimt sammanhänga. Om vi tänka på något af de stora bolagen i Norrland, hvilka hafva sina faktorier vid sjön, skulle det nog blifva svårt för taxeringsmyndigheterna att taga hänsyn endast till skogsafverkningen och säga: så och så stor del af vinsten faller på själfva huggningen af skogen och så och så mycket på sågverks-

rörelsen och hvad därmed sammanhänger, priset på marknaden, arbetspriser och sådant. Jag tror det blefve omöjligt att lösgöra dessa begrepp ifrån hvarandra, utan det lär väl blifva pröfningsnämnden i själfva verket, som, därest vederbörande icke enas om den fördelning bolaget själf föreslagit, här får göra fördelningen, och då det gäller flera län, får man gå till en högre myndighet.

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Stephens: Frågan rörande skogens taxering har, såvidt jag kan bedöma, under senare år kommit i ett fullkomligt otillfredställande läge. Enligt bevillningsförordningens instruktion för taxeringsmyndigheterna skall vid egendomars taxering skogens beskaffenhet tagas i betraktande. Enligt tidigare tänkesätt tolkades detta så, att när två med hänsyn till jorden lika hemmansdelar taxerades, den ena mer eller mindre utan skog och den andra mer eller mindre med skog, sattes den egendomen, som hade skog, till högre värde än den andra, dock endast i en viss proportion, i en viss procent högre värde. Under senare åren har denna förordning tolkats så, att i vissa delar af landet har hela den växande skogens värde lagts på markens värde, i andra åter har endast någon viss procent mer eller mindre varierande tagits, och följden har blifvit, att det numera icke finnes någon norm, hvarefter man kan bedöma, huru en skog skall taxeras. Det har till och med gått så långt och kan bevisas, att skogen taxerats långt öfver dess verkliga värde, därför att taxeringsmyndigheten varit dels intresserad för kommunens räkning, dels saknat kannedom om förhållandena och dels tyckt, att när det fanns ganska mycken skog, borde den hafva ett ofantligt högt värde, i följd hvaraf också stora orättvisor blifvit begångna.

Herr Nisser har redan gifvit oss en skildring af huru förhållandena ställa sig, då skogsmarken beräknas till ett värde af femtio kronor per hektar. Huru komma väl då, mina herrar, förhållandena att gestalta sig, när skogens värde beräknas till tvåhundra, trehundra å fyrahundra kronor och däröfver per hektar, såsom i vissa fall ägt rum? Jo, helt enkelt så, att skogsägaren kan inte längre behålla sin skog, utan tvingas att rasera den fortast möjligt för att icke blifva rent af ruinerad. Sålunda, oaktadt vi nu efter mycken tidspillan och mycket besvär fått en lagstiftning, som skulle hjälpa oss att skydda och bevara vår skog för framtiden, ha vi på andra håll sådana taxeringsförhållanden, att de tvinga till skogens afverkning så fort som möjligt. Utskottet har funnit, att skogen företrädesvis bör beskattas genom inkomstbevillning vid afverkning att delas på de socknar, hvarifrån råvaran kommer. Att för närvarande råder ett ocfterrättilig-hetstillstånd och att något bör göras, är väl också alldeles tydligt, men att slå in på den väg till rättelse af missförhållandena, hvilken

*Ang. beskattning af skogs-
afverkning
och sågverks-
rörelse.*

(Forts.)

nu är föreslagen, tror jag icke skulle leda till något tillfredsställande resultat. Huru skall man nämligen kunna bedöma och bestämma, huru mycket hvar och en kommun skall hafva uti inkomst för de tusental timmerstockar, hvilka utdrivas dels på släddon, dels på älfvar och sjöar, dels mildals på järnvägar, innan dessa stockar nå fram till sågverken, hvem kan uträkna detta? Huru skall rättvisa kunna åstadkommas i detta fall? Efter mitt förmenande finnes här ingen annan möjlighet än en omarbetning af bevillningsförordningen och bestämmande af ett fastighetsvärde, icke på den växande skogen, utan på jorden med hänsyn till hvad den kan gifva i årlig afkastning, hvarefter åsättes en viss beskattning, hvilken kommer såväl staten som kommunen till godo. Hvarje annat sätt kommer enligt mitt förmenande endast att leda till oegentligheter, orättvisor och trakasserier af hvarjehanda slag. Härom har jag själf personlig erfarenhet, enär jag för någon tid sedan af kronan inköpte en liten egendom, där hvartenda träd var uppskattadt från 25 öre till 5 å 6 kronor stycket. I följd af särskilda förhållanden, då denna egendom låg midt inuti mina ägor, betalade jag ett pris vida utöfver dess åsatta värde med skogen inräknadt, och hvad blef följden? Jo, att hemmanet taxerades till köpeskillingen och får jag skatta för egendomen efter denna värdering, som är utöfver skogens plus markens fulla värde. Är sådant skäligt eller rättvist? Men så länge vi hafva dessa oegentliga taxeringsförhållanden, kunna vi icke vänta oss någon rättvis beskattning.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Den förste talaren gjorde anmärkning på att i utskottets kläm förekommer ordet »sågverksrörelse». Äfven jag har haft mina betänkligheter i afseende på detta uttryckssätt, men det förekommer ofta, att ett bolag har sågverk, belägna inom olika socknar. Då inträffar det förhållande, att då vinsten af denna rörelse skall beskattas, så beskattas en del och ganska stor del inom den kommun, där bolaget har sitt säte. Men det kan hända, att bolaget icke drifver någon sågverksrörelse alls inom denna kommun, och detta har varit anledningen till utskottets hemställan.

De många olika förslag, som förelegat till lösning af denna fråga, visa, huru svårt det verkligt är att göra denna beskattning på skogen fullt rättvis. I nu gällande bevillningsförordning är föreskrifvet, att hemmanen skola taxeras hvar för sig och hänsyn tagas till arealen skogsmark äfvensom skogens beskaffenhet. Då ett skogshemman säljes, visar det sig ofta, att det har betingat ett pris betydligt öfverstigande taxeringsvärdet, och då skulle vid nästa taxering denna köpeskillning komma att ligga till grund för det värde, som då åsättes hemmanet. Omtaxeringar af jordbruksfastigheter ske dock nu endast hvart femte år. Om köpet af-

slutats i början af en sådan femårs-period, så, då omtaxering efter fem år äger rum, kan skogen redan vara nedhuggen och hemmanet har då icke detta värde längre, och det är omöjligt för taxeringsmyndigheten att då uppskatta hemmanet till samma värde. Sålunda torde icke de nuvarande bestämmelserna vara tillfyllestgörande, ty har afverkningen skett för ett sågverk, som bedrifver sin rörelse inom en annan kommun, än där afverkningen ägt rum, har sistnämnda kommun ej fått den skatt, den bort hafva, då hemmanet förut var för lågt taxerad, samt skatt för inkomst af afverkningen af skogen ej kan påföras.

Det är af dessa skäl jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr af Burén: Sedan vi fått en inkomsttaxering af 6 procent af taxeringsvärdet, hvarå bevilling skall erläggas, synes mig denna beskattning vara mer än tillräcklig äfven för en väl skött skogsegendom. Om man nu särskildt skulle beskatta växande skog, så blefve följden den, att man, för att slippa ifrån denna skatt, lät yxan gå och högge ned sin skog. Det är denna fara, som hotar med införandet af en särskild skatt för växande skog.

Flera föregående talare hafva visat, att skogsegendomar genom den införda inkomstskatten fått mer än de tåla, och vill jag för egen del betona, att våra enskilda skogar numera äro så uthuggna, att den årliga tillväxten i allmänhet ej räcker till ens för hushof. Det är ju möjligt, att norrlandsförhållandena äro annorlunda och att där kan behövas någon särskild undantagslagstiftning, men jag vågar påstå, att för det öfriga landet är den taxering, som nu äger rum, fullt tillräcklig äfven i afseende å en egendom, som har skog. Det vore utan tvifvel oklokt att införa en lagstiftning, som, i stället för att uppmuntra till skogarnas bevarande, tvärtom skulle påskynda skogarnas ödeläggelse. Jag yrkar således afslag.

Grefve Lewenhaupt: Med anledning af herr Stephens yttrande, att egendomar med skogsmark och växande skog blifvit ojämnt och mycket ofta högt taxerade, ber jag att få understryka och instämma i detta yttrande. Jag har haft att göra med skogsegendomar i åtskilliga trakter af vårt land, såväl i Svea- som Götaland, och jag har kommit till den insikt, att i fråga om taxeringen af skogsegendomar hafva våra taxeringsmyndigheter i allmänhet ganska litet gjort sig begrepp om, hvad fastigheterna efter förhandenvarande omständigheter böra åsättas för taxeringsvärde. Då det icke finnes växande skog till egendomarna eller det är fråga om större och mindre fastigheter med föga skogsmark, så reda sig taxeringsmyndigheterna lättare, men så fort det blir fråga om egendomar med stor skogsareal och växlande ålder på skogen, så stå de i allmänhet rådvilla, huru de skola

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

göra. Jag har t. ex. i det län, där jag är bosatt, sett egendomar, hvilkas taxeringsvärde, när man tagit ifrån inägorna och taxerat skogen särskildt, gått upp till mellan 60 à 70 kronor pr tunnland. Jag har sett andra egendomar i södra Värmland invid Vänerens strand med utomordentligt goda kommunikationer, där taxeringsvärdet likväl icke uppgått till mer än 20 kronor tunnlandet. Jag har sett egendomar i Roslagen med ungefär lika goda kommunikationer, mycket god skogsmark samt rikligt växande skog af alla åldrar, hvilka icke heller varit taxerade till högre än 20 à 30 kronor tunnlandet. Herrarne kunna häraf lätt förstå, att om man börjar på att se efter, huru det i vårt land är beställt med taxeringen af fastigheter, så företer den en så brokig karta, att man verkligen måste fråga sig: hvar finnes någon norm för taxeringen?

Jag har många gånger tänkt att här i Riksdagen erinra om detta missförhållande, men jag har egentligen icke förut haft tillfälle därtill. Jag tror för min del, att den bästa rättelse härvidlag skulle kunna årtadkommas, om dels taxeringsmyndigheterna gjorde sig bättre reda för den ena egendomens större eller mindre värde i förhållande till den andra och hade mer omsorg om att undersöka förhållandena i hvarje särskildt fall, dels om Konungens befallningshafvande icke ville vid pröfningskommittéernas sammanträden taga klagomål och dylika saker så hastigt och lättvindigt, utan genomtränga dem mer och låta genom sakkunniga personer undersöka den verkliga beskaffenheten af de klagomål, som framställas, och de yrkanden, som göras. Jag har själf deltagit i pröfnings- och taxeringskommittéer och alltid förundrat mig öfver, huru summariskt och utan grundlig undersökning klagomålen afgöras. Det torde ej vara ur vägen påpeka, att det blefve någon reda och ändring i dessa saker, ty grunden är naturligtvis den, att bevillningsstadgan är så obestämd och så sväfvande, att den, som skall tyda den, kan gå från den ena ytterligheten till den andra, så att godtycket gör sig mer gällande än principen. Jag tror, att om man skall få någon rättelse i dessa förhållanden, så behöfves det en fullständig omarbetning af bevillningsstadgan och en hel del förstärkning i våra taxerings- och pröfningsnämnder af samvetsgranna, sakkunniga, kompetenta personer. Då först kan man komma till en jämn och rättvis taxering af jordbruksfastigheter i vårt land, särskildt viktigt, där sådana med större skogsmark finnas. Och detta är så mycket ömtåligare, som våra skatter ökas upp i höjden. För de större egendomarne är inkomstskatten ganska tryckande; det är därför af vikt, att fasta principer fastslås vid fastighetstaxering och att jämkning kan äga rum, där orimligheter finnas.

Jag yrkar afslag.

Herr Wester: Denna fråga har, såsom den förste ärade tala-

ren sade, varit föremål för uppslitande tvister inom Riksdagen i öfver 20 års tid och likväl återkommer den oupphörligt utan att vinna sin lösning. Hvarje år föreligga dessa motioner. Hvad tyder detta på annat än att orättvisa föreligger. Men de svårigheter, som vållat, att frågan ännu icke kunnat lösas, bero icke på det, som nämnts från smålandsbänken och från andra håll, utan därpå, att det är så ytterst svårt att få en gemensam beskattningsgrund, som är lämplig för de olika förhållandena, som äro rådande inom landets olika delar. Det yttrades nyss, att den kommun, hvarifrån skogen tages, skall få en rättvis del af inkomsten af beskattningen. Således: frågan gäller icke här att öka beskattningen på något område, hvarken för sågverksbolagen eller annorledes. Det gäller egentligen en annan fördelning af den inkomst, som uppstår af skogens förädling. Det är de säregna förhållanden, som råda i Norrland gentemot öfriga delar af landet, hvilka här särskildt vålla svårigheter. En hel del fattiga kommuner däruppe blifva beröfvade sin skog, och det kommer en stor arbetarepersonal dit upp för att afverka skogen under en följd af år. Sedan, när skogen är borta, kanske en del fattiga arbetare äro fästade vid kommunen och stanna kvar. Fattigvården växer, kostnaden för skolväsendet ökas, under det att inkomsten af beskattningen minskas. Detta är kontentan i förevarande förslag. Det är detta, som man vill söka afhjälpa genom att få en annan lagbestämmelse, och bevillningsutskottet, som har måst behjerta den orättvisa, som ligger i dessa förhållanden, har naturligtvis hvarken haft tid eller tillräcklig tillgång till handlingar för att kunna åstadkomma ett fullt tillfredsställande förslag i den riktningen, och då har bevillningsutskottet icke haft någon annan väg att gå än att anhålla om en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Vi måste alla erkänna den orättvisa, som i vissa delar af vårt land förefinnes i detta afseende, och då hvarken bevillningsutskottet eller motionären kan komma fram med ett tillfredsställande förslag, så hafva vi måst anlita Kungl. Maj:ts hjälp.

Herr Stephens yttrade mycket riktigt, att något behöfver göras. Ja, något behöfver göras, — därom äro alla öfverens. Men huru skall man kunna göra något, om man ej hos Kungl. Maj:t begär, att Kungl. Maj:t måtte utreda saken och komma fram med ett förslag i detta hänseende. Jag tror, som sagdt, att frågan är så behjertansvärd att kammaren ej bör neka en skrifvelse i detta fall, och jag vill framhålla, att därest kammaren anser, att någon utredning i detta fall icke är erforderlig, så kommer naturligtvis en annan gång frågan fram till Riksdagen under en sådan form, att det kan anställas gemensam votering om densamma, och då löses den helt visst på ett sämre sätt, än kammaren i dag har tänkt sig.

På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

(Forts.)

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.
(Forts.)

Friherre Trolle: Af föregående talare hafva herrar Tillberg och Wester efter mitt fönenande redan tillräckligt utförligt bemött hvad som sagts mot utskottets föreliggande betänkande. Men då jag inom utskottet varit med om det slut, hvartill utskottet kommit, och då jag anser, att den föreliggande motionen afser att råda bot för en stor orättvisa, har jag ej kunnat underlåta att äfven här liksom i utskottet yrka bifall till detta skifvelseförslag.

Det är ju icke första gången, som denna fråga har förelegat till bevillningsutskottets behandling. Redan i fjol väckte samme motionär en med denna mycket snarlik motion, som behandlades inom bevillningsutskottet, men som likvisst där blef afstyrkt — dock med en synnerligt välvillig motivering. Ingen kan ju neka till, att de nuvarande förhållandena äro olidliga i stora delar af vårt land, och särskildt de fattiga skogskommunerna i norra delarna af Sverige drabbas mycket hårdt af dessa förhållanden. Detta insåg också utskottet i fjol, och utskottet uttalade äfven såsom sin mening, att det icke är bra som det är, och att frågan var så viktig, att den med nödvändighet kräfde en snar, allsidig och tillfredsställande utredning för att nå sin lösning. Om utskottet icke desto mindre då afstyrkte motionen, så var det, såsom också synes af motiveringen, hufvudsakligast med hänsyn till den redan då arbetande norrlandskommittén, som man trodde skulle föreslå rättelser och ändringar, och utskottet omnämnde i sin motivering flera af de vägar, som man kunde tänka sig gå för att nå en lösning af frågan, utan att dock utskottet vågade bestämt rekommendera den ena eller den andra. Nu tyckes emellertid norrlandskommittén icke vilja taga hand om denna sak, och trots nederlaget i fjol har motionen åter kommit upp. Det är således tydligen ett mycket starkt missnöje, som här ger sig till känna, och man får väl ej förtänka dessa missnöjde, att de söka gifva ett uttryck åt sina känslor. De hafva fått vänta redan en mansålder på rättelse i förhållanden, som dock alla erkänna vara orättvisa.

Nu hafva ett par af de föregående talarne sagt, att för att detta skall kunna ske, behöfves det en genomgående omarbetning af bevillningsförordningen i sin helhet. Ja, så mycket bättre! Skulle denna skrivelse kunna påskynda omarbetningen af det hela, så ligger häri ytterligare ett skäl, att denna skrivelse må komma till stånd. Utskottet har, som sagdt, icke kunnat annat än föreslå denna skrivelse och har icke ansett sig själfvt mäktigt att framkomma med ett positivt förslag. Men hvad utskottet däremot ansett, det är, att Kungl. Maj:t med de medel, som står Kungl. Maj:t till buds, skall kunna bättre än utskottet väga emot hvarandra alla olägenheter och alla fördelar — det finnes af dem båda — i alla de många förslag till förändring, som redan förevarit, och därefter komma fram med något godt och

tillfredsställande. Man kan ju ej tillfredsställa alla, men man skall vara ganska mycket skeptiker, om man tror, att icke Kungl. Maj:t skall kunna komma fram med något bättre, än hvad som redan finnes.

Ang. beskattning af skogsafverkning och sågverksrörelse.

Herr grefve och talman, jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Cavalli: Jag har ej deltagit i detta ärendes behandling i utskottet och skall endast bedja att få yttra några få ord.

Andra Kammaren har i denna fråga redan fattat beslut och godkänt bevillningsutskottets hemställan oförändrad. Att under sådana förhållanden göra en sådan ändring, som herr Jonsson föreslagit, synes mig vara ganska vanskligt, och det torde därför vara lämpligt att antingen godkänna bevillningsutskottets förslag oförändradt eller, om kammaren ej vill det, afslå det.

Jag har icke något yrkande att göra.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Jonsson*, att utskottets hemställan måtte bifallas med den ändring, att senare delen erhöi följande lydelse: »att inkomst genom beskattning af skogsafverkning må i större utsträckning, än för närvarande äger rum, tillodokomma de särskilda kommuner, inom hvilka skogsafverkning bedrifves»; och 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 1 af sitt utlåtande n:o 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 52.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 10 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förlängning af tiden, under hvilken förordningen den 6 juni 1883 rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, skall vara gällande, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis, de särskilda punkterna momentvis, till afgörande första särskilda utskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 73, angående löneroglering för folkskoleseminarierna samt stat för folkskoleseminariet i Strängnäs m. m., äfvensom i anledning af inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

Utskottet hade hemställt, att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts proposition och två inom Andra Kammaren väckta motioner måtte

»A) dels besluta:

a) att för lärare vid folkskoleseminarierna må bestämmas följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1905:

för rektor lön i tre lönegrader å 1) 3,400 kronor, 2) 3,700 kronor och 3) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,600, 1,800 och 2,000 kronor, hvarförutom rektor skall åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

för manlig adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor och 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för kvinnlig adjunkt lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i musik och sång arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,400 kronor, 2) 1,600 kronor och 3) 1,800 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i teckning arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,400 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i gymnastik arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 900 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i manlig slöjd arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,100 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i kvinnlig slöjd arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,200 kronor;

för manlig lärare i läsåmnen i seminariums öfningsskola arfvode i 4 aflöningsgrader å 1) 1,700 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,300 kronor och 4) 2,600 kronor;

för kvinnlig lärare i läsåmnen i seminariums öfningsskola arfvode i fyra aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 1,800 kronor och 4) 2,000 kronor;

för adjunkt, hvilken förordnas att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning, arfvode å 500 kronor, med bibehållande af lön och tjänstgöringspenningar å egen tjänst;

för vikarierande manlig adjunkt, därest han aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnämnas till adjunkt, samt genomgått profårskurs, arfvode å 2,000 kronor, men i annat fall arfvode å 1,800 kronor;

för vikarierande kvinnlig adjunkt, därest hon aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnämnas till adjunkt, samt genomgått profårskurs eller eljest fullgjort villkoren för behörighet till adjunktsbefattning, arfvode å 1,800 kronor, men i annat fall arfvode å 1,500 kronor; samt

för vikarierande manlig eller kvinnlig öfningsslärare och manlig eller kvinnlig lärare i öfningsskola arfvode till samma belopp som arfvodet i första aflöningsgraden af befattningen;

att för det fastställda årliga arfvodet tjänstgöringsskyldighet skall åligga lärare i musik och sång sexton timmar, lärare i teckning tolf timmar, lärare i gymnastik elfva till tretton timmar samt lärare i slöjd sexton till aderton timmar i veckan, men att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas dessa lärare mot en ersättning, beräknad för helt läsår, för hvarje veckotimme af 100 kronor till lärare i musik och sång, i teckning eller i gymnastik, 75 kronor till lärare i manlig slöjd och 70 kronor till lärare i kvinnlig slöjd, dock under iakttagande däraf, att ersättning för

extra tjänstgöring ej må utgå till annan än den, som fullgör samma tjänstgöring, och ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd i hvarje särskildt fall för ett större antal veckotimmar än fyra för en och samma lärare;

att, därest undervisningen i något af ofvan nämnda öfningsämnen är fördelad på två personer, ersättning för undervisningen må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, utgå med högst det belopp, som i första aflöningsgraden är fastställt;

att för upprätthållande af undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering må utgå ett arvode af 1,200 kronor, dock att, därest undervisningen ej meddelas i full utsträckning eller är fördelad på två personer, ersättningen må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå enligt hittills gällande grunder;

att innehafvare af ordinarie befattning vid folkskoleseminarierna skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af folkskoleseminarierna eller eljest i allmänhet kan varda stadgad;

att med ordinarie rektors- eller adjunktsbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid seminariet;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för rektorer efter kalenderår, men till olika belopp för lästiden och för ferierna efter särskilda bestämmelser, som af Kungl. Maj:t fastställas. samt för manliga och kvinnliga adjunkter efter läsårets antal läsveckor och att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehafvare uppbäras under det han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som förrättar tjänsten;

att vid tjänstledighet på grund af sjukdom må af aflöningsförmånerna utgå till rektor eller adjunkt hela lönen samt till öfningslärare eller lärare i öfningskola tre fjärdedelar af det med befattningen förenade arvode med tillhörande ålderstillägg, efter kalenderår räknadt;

att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att sköta tjänsten, kan förpliktas att under ledigheten af den honom utöfver tjänstgöringspenningar tillkommande lönen eller af det till honom utgående arvode afstå så mycket, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att uppflyttning från lägre till närmast högre aflöningsgrad må äga rum efter förloppet af fem år under villkor i fråga om rektor, att han med nit och skicklighet i sådan egenskap tjänstgjort mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda uppflyttning, samt i fråga om annan lärare,

att han med nit och skicklighet tjänstgjort under lika stor del af den tjänstgöringstid, som erfordras för att vinna dylik uppflyttning; med iakttagande därvid, att tjänsteinnehafvaren må räknas till godo den tid han därunder på grund af förordnande bestridt annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag samt att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den bestämda tjänsteåldern uppnåtts;

att den, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att hvad nu gällande bestämmelser innehålla angående rätt för lärare vid folkskoleseminarium att, utöfver hvad ofvan blifvit bestämdt, för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig föregående tjänstgöring till godo skall upphöra att gälla;

att ämneslärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet samt lektorer vid sjökrigsskolan må, vid öfvergång till folkskoleseminarium, för tillgodonjutande af aflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring som ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan angående ämneslärare blifvit stadgade; skolande den rätt i detta afseende, som i öfrigt hittills tillkommit vissa lärare, upphöra att gälla;

att genom förestående bestämmelser ingen ändring göres i fråga om det antal lönetursår, som lärare på grund af nu gällande bestämmelser intjänat vid utgången af år 1904;

att lärare i öfningssskola i afseende å lönetursberäkning må räkna sig till godo föregående tjänstgöring vid folkskola;

b) att rektorer samt manliga och kvinnliga adjunkter, som ingå på den nya lönestaten eller som utnämnas efter det kungörelse i ämnet utkommit, äfvensom lärare i musik och sång, i teckning, i gymnastik och i slöjd skola hafva rättighet och skyldighet att, rektor och manlig adjunkt samt lärare i musik och sång, i teckning och slöjd vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, kvinnlig adjunkt vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår samt lärare i gymnastik vid uppnådda 62 lefnadsår och 30 tjänstår, med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra för rektor och för manlig eller kvinnlig adjunkt oafkortad lön samt för öfningslärare tre fjärdedelar af det befattningens åtföljande arvode med ålders-tillägg, dock att för öfningslärare, som uppbär pension för annan statens tjänst, sammanlagda af statsmedel utgående pensionsbeloppet icke må öfverstiga 3,000 kronor;

att rektorer, manliga och kvinnliga adjunkter samt öfningslärare skola vid inträde på den nya lönestaten vara skyldiga underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension träd i kraft, å de ofvan bestämda löneförmånerna för enhvar af ordinarie lärare skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

för rektor:

i första lönegraden	135 kronor
i andra »	145 »
i tredje »	160 »

för manlig adjunkt:

i första lönegraden	65 »
i andra »	75 »
i tredje »	90 »
i fjärde »	100 »
i femte »	115 »

för kvinnlig adjunkt:

i första lönegraden	35 »
i andra »	45 »
i tredje »	60 »
i fjärde »	70 »

för lärare i musik och sång:

i första aflöningsgraden	30 »
i andra »	35 »
i tredje »	40 »

för lärare i teckning:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	25 »
i tredje »	30 »

för lärare i gymnastik:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	20 »
i tredje »	25 »

för lärare i manlig slöjd:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	25 »
i tredje »	25 »

för lärare i kvinnlig slöjd:

i första aflöningsgraden	20 »
i andra »	20 »
i tredje »	25 »

att manlig lärare i öfningskola skall vara skyldig att från tjänsten afgå vid uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänstår och kvinnlig lärare i öfningskola vid uppnådda 55 lefnadsår och 30

tjänstår, därest ej Kungl. Maj:t i särskildt fall finner skäl tillåta sådan lärare att vid tjänsten kvarstå;

B) dels godkända följande stat för folkskoleseminariet i Strängnäs:

a) aflöningar:

rektor, lön och tjänstgöringspenningar, tillhopa	kronor	5,000: —
4 manliga adjunkter, lön och tjänstgöringspenningar å tillhopa 3,000 kronor	»	12,000: —
1 lärare i musik och sång, arfvode	»	1,400: —
1 lärare i teckning, arfvode.....	»	1,000: —
1 lärare i gymnastik, arfvode	»	900: —
1 lärare i slöjd, arfvode	»	1,100: —
2 lärare i öfningsskolan, arfvoden å 1,700 kronor	»	3,400: —
1 lärare i kvinnlig slöjd i öfningsskolan, arfvode	»	320: —
<u>Summa kronor</u>		<u>25,120: —</u>

med rätt för lärarne till åtnjutande af ålders-tillägg lika med lärarne vid öfriga folkskoleseminarier i riket;

b) till materiel samt bränsle, lyse och renhållning m. m.	kronor	5,100: —
till tryckning hvartannat år af årsberättelse...	»	100: —
» läkarearfvode.....	»	200: —
» 1 lärare i trädgårdsskötsel	»	1,200: —
för seminarieträdgårdens underhåll och skötsel	»	1,000: —
<u>Summa kronor</u>		<u>32,720: —</u>

C) dels ock för genomförande af lönereglering för lärarne vid folkskoleseminarierna enligt ofvan angifna grunder samt för tillämpning af ofvanstående stat för folkskoleseminariet i Strängnäs och beredande af medel för tillgodoseende af lärares vid samma seminarium rätt till uppflyttning i högre lönegrad höja det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande med 157,100 kronor eller från dess nuvarande belopp, 372,850 kronor, till 529,950 kronor.»

Vid utlåtandet fanns afgifven reservation af herr *Berlin*, som hemställt om sådan ändring i utskottets förslag,

»att för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna följande aflöningsförmåner måtte bestämmas att gälla från och med år 1905: för kvinnlig adjunkt lön i fyra lönegrader å 1) 1,350 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 2,050 kronor och 4) 2,400 kronor,

jämte tjänstgöringspenningar å respektive 750, 900, 1,050 och 1,200 kronor; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarium bestämda löneförmåner skall för sådant adjunkt afgå och åt statsverket besparas följande belopp:

i första lönegraden	40 kronor	
i andra »	50 »	
i tredje »	60 »	och
i fjärde »	70 »	»

Punkten A.

*Ang. af
löningen för
kvinnliga
adjunkter vid
folkskole-
seminarierna.*

Mom. a).

Herr Billing: Ehuru jag ej skall göra något yrkande, anser jag mig ej böra låta detta tillfälle gå mig ur händerna att säga några ord, då jag helt visst icke vid något annat tillfälle kan få bättre anledning att säga dem.

Här föreslås samma aflöning för lärarne vid seminarierna som för lärarne vid de allmänna läroverken, och det förvånar mig naturligtvis icke, att så har blifvit föreslaget, då ett liknande förhållande ägt rum förut, men det jag vill säga är, att jag anser, att det finnes skäl för och vore önskligt, att lärarne vid seminarierna finge högre aflöning än lärarne vid de allmänna läroverken. Jag vill ej säga, att en seminarielärares arbete är mera ansvarsfullt än en elementarlärares, ty det ena arbetet är ju lika ansvarsfullt som det andra. Det gäller att på hvar punkt göra sin plikt med alla sina krafter. Men jag tror icke, att någon, som känner till förhållandena, skall neka till att seminarielärares arbete är svårare, mer ansträngande och mindre upplifvande. Det måste vara svårare att vara lärare för blifvande lärare än för en skara unga gossar. Det måste vara mer ansträngande, ty för en seminarielärare gäller det icke blott att meddela lärjungarne ett visst kvantum insikter, utan det gäller också för honom att göra lektionen sådan, att den blir en mönsterlektion för lärjungarne. Han bör och skall beräkna hvarje frågas formulering, och hvarje lektion i ett seminarium måste eller åtminstone bör kräfva långt mera förarbete än en lektion vid ett allmänt läroverk. Och slutligen lärer väl ingen, som varit lärare för barn — och jag har ju varit elementarlärare under åtskilliga år — bestrida, att det ligger något mycket mera uppmuntrande i att vara lärare för dessa unga än att vara lärare för seminarieelever. Jag tror därför, att på grund af själfva arbetets art det vore väl motiveradt, att seminarielärarne i afseende å aflöning ställdes framför elementarlärarne, eller för att

uttrycka mig mer konkret, att de likställdes icke med adjunkter vid allmänna läroverken utan med lektorerna. De äro ju också hufvudlärare hvar och en för sig, liksom lektorerna äro hufvudlärare vid de allmänna läroverken. Att det verkligen behöfves en ändring i dessa förhållanden, som jag nu påpekat, det kan ej gärna den undgå att se, som i likhet med mig varit med om att tillsätta många lärare både vid allmänna läroverk och vid seminarier. Det är betydligt färre sökande till seminarieplatser än till liknande vid läroverken — naturligtvis därför att arbetet vid seminarierna är mindre tilltalande, mer kräfvande.

På senare tider hafva åtskilliga klagomål, jag kan väl säga anklagelser, framställt mot våra folkskollärareseminarier. Här gäller såsom ofta, att när en begynner skrika, så skrika alla med; när en begynner kasta sten, så kastar hela raden sten. Man begynner göra anfall på ett seminarium, och till slut har det kommit därhän, att det nu nästan anses såsom liberal reformifver att utkasta anklagelser mot våra seminarier. Jag vill ej bestrida, att icke anmärkingar kunna göras mot våra folkskollärareseminarier likavisst som mot våra elementarläroverk, men jag vågar bestämdt påstå, att de anklagelser, som utkastats mot dem, i väsentlig mån varit obefogade och att arbetet vid våra seminarier är öfver hufvud taget all aktning värdt. De anklagelser, som framkommit och bevisats, hafva i allmänhet icke ådagalagt mer eller värre än hvad man visste förut, nämligen att också vid lärareseminarier finnas lärare, som äro mindre dugliga eller kanske till och med odugliga. Sådana hafva alltid funnits och komma alltid att finnas vid alla läroverk, från de högsta till de lägsta. Men jag tror att den, som verkligen önskar en förbättring af seminarieundervisningen, bör såsom ett medel härtill ställa upp att bereda seminarielärarne bättre villkor, så att seminarierna måtte kunna få de bästa lärarne eller åtminstone lika goda lärare som de allmänna läroverken. Det kunna de ej få under de nuvarande förhållandena. Jag tror därför, att det för våra folkskollärares utbildning vore både önskligt och behöfligt, att lärarne vid seminarierna tillgodoseddes bättre än nu är förhållandet och att de ställdes om ej fullt, så dock ungefärligen i jämbredd med lektorerna vid våra allmänna läroverk. Och om den ordningen infördes, vore detta ej något undantag för vårt land, utan stode i öfverensstämmelse med förhållandet i, efter hvad jag tror, så godt som alla länder, där det finnes folkskollärareseminarier.

Som jag nämnet, har jag intet yrkande att göra.

Herr Berlin: Jag har tillåtit mig att till föremål för kammararens bedömande göra min afvikande mening i fråga om den nu föredragna lönestaten i hvad den gäller de kvinnliga adjunkterna. Utskottet har i likhet med Kungl. Maj:t ansett att, om

*Ang. af-
löningen för
kvinnlige
adjunkter vid
folkskole-
seminarierna.*
(Forts.)

Ang. af löningen för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna. löneförmånerna för de manliga adjunkterna höjdes, den öfriga lärarepersonalen också borde komma i åtnjutande af en löneförbättring, och utskottet har därför för de kvinnliga adjunkterna föreslagit de löneförmåner, som äro angifna i det föredragna momentet af punkten. Jämföras emellertid dessa löneförmåner

(Forts.) med dem, som upptagas uti den nu gällande staten, så finner man, att den föreslagna förändringen, åtminstone delvis, icke innefattar någon förbättring utan snarare motsatsen. Detta gäller åtminstone de högsta lönegraderna. Enligt nuvarande stat åtnjuta kvinnliga adjunkter i femte lönegraden, som är den högsta, 3,500 kronor, och de skulle, enligt den föreslagna staten, i den fjärde lönegraden, som där är den högsta, åtnjuta samma belopp. Nu har emellertid utskottet föreslagit, att de kvinnliga adjunkterna, i likhet med hela den öfriga lärarepersonalen, skola bidraga till sin egen pensionering, och att innan afgifterna härför blifvit bestämda skola af deras aflöning innehållas vissa belopp, som för den högsta lönegraden utgör 70 kronor. Sålunda skulle efter den 1 januari 1905 en kvinnlig adjunkt i högsta lönegraden uppbära endast 3,430 kronor mot de 3,500 kronor, som förut utgjorde den oakortade lönen.

Detta är nu en jämförelse, anställd endast med afseende å lönerna. Men tager man i betraktande nu utgående dyrtidstillägg till dessa adjunkter, så ställer sig olikheten ännu mera slående. För närvarande uppbär en kvinnlig adjunkt i femte lönegraden ett dyrtidstillägg af 350 kronor, således tillsammans med lönen 3,850 kronor. Med den lön, som skulle utgå enligt den föreslagna staten — 3,500 kronor — och genom afdrag af de 70 kronorna, skulle denna lärarinna få vidkännas en minskning i inkomsten af 420 kronor per år. Det är visserligen icke mer än tre af de nuvarande kvinnliga adjunkterna, som uppnått denna femte lönegrad, men minskningen är i alla fall för dem högst väsentlig, och man kan ju icke underlåta att i detta sammanhang taga detta i betraktande.

Jag har nu tänkt mig, att genom ett tillägg af 100 kronor i hvarje lönegrad man skulle kunna förebygga åtminstone att den nya staten komme att leda till en försämring i de fall, som jag nu här har angifvit, och lönestaten skulle sålunda komma att upptaga 2,100 kronor i första lönegraden, 2,600 i andra, 3,100 i tredje och 3,600 kronor i fjärde lönegraden. Därest detta mitt förslag skulle bifallas, skulle utaf dessa 100 kronor 50 kronor komma att beräknas på lönen och 50 kronor på tjänstgöringspenningarne. En dylik förhöjning, om densamma beviljas, skulle föranleda en ändring i de belopp, som i och för pensioneringen skulle af lönen innehållas, men det är måhända icke stället att tala därom i denna punkt.

Jag skall för närvarande inskränka mig till att yrka bifall till min reservation.

Herr Sæve: Jag begärde ordet med anledning af biskop Bilings uttalande. Jag ber till en början få säga, att jag helt och hållet delar hans uppfattning om det sorgliga uti att en aktad lärarekår, sådan som den nu vid folkskollärareseminarieerna anställda, varit utsatt för så många angrepp inom pressen, hvilka angrepp för den, som något känner till arten och beskaffenheten af dessa lärares verksamhet, måste anses vara uti hög grad otillbörliga. Så till vida är jag af samma uppfattning som den förste ärade talaren.

Men då han ansett, att man vid löneregleringen med särskild hänsyn till arten af deras lärareverksamhet borde föreslå lönerna för dem till något högre belopp än för lärarne vid de allmänna läroverken, så ber jag att få fästa uppmärksamheten därpå, att Kungl. Maj:t och naturligtvis också utskottet i sina förslag till lönereglering icke kunnat undgå att taga hänsyn till kompetensvillkoren. Nu förhåller det sig så, att kompetensen för att blifva befördrad till adjunkt vid seminarieerna är ungefär densamma som kompetensen för att blifva adjunkt vid de allmänna läroverken. En afvikelse har emellertid utskottet gjort från den likställighetsprincip det följt i sina löneregleringsförslag, nämligen i fråga om rektorerna. Kompetensen för att kunna blifva rektor vid ett folkskollärareseminarium är densamma som den för att blifva rektor vid ett 5-klassigt läroverk, d. v. s. vid en 6-klassig realskola, såsom det nu skall heta, men den är mindre än den som fordras för att blifva rektor vid ett högre allmänt läroverk. Det oaktadt har Kungl. Maj:t med hänsyn till seminariektorernas maktpåliggande befattning föreslagit och utskottet för sin del äfven tillstyrkt en aflöning för dem, som är något högre än den, som nu blifvit bestämd för rektorerna vid realskolorna, fastän icke fullt så hög som den för rektorerna vid de allmänna läroverken.

Det är ju gifvet, att en undervisning sådan som seminarie-lärares skall vara mycket maktpåliggande och ansvarsfull, när de till elever hafva äldre personer, hvilka själfva skola danas till lärare. Men man får dock icke bortse därifrån, att det finnes mycket i denna undervisning, som gör den lättare än den, som åligger lärarne vid de allmänna läroverken. Disciplinerna vid seminarieerna äro vida mera mogna och hafva sålunda vida lättare att tillgodogöra sig, hvad lärarne hafva att framställa. Och utan all fråga måste det vara vida lättare att sköta de disciplinära förhållandena vid ett seminarium än vid ett allmänt läroverk.

Då Kungl. Maj:t nu icke har föreslagit högre löner, än som skett, och utskottet icke ansett sig haft någon befogenhet att gå längre än Kungl. Maj:t, så tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Boström, Filip: Jag tillåter mig, herr greve och

Ang. af löningen för kvinnliga adjunkter vid folkskollärareseminarieerna.
(Forts.)

Ang. af löningen för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna. talman, att förena mig uti det yrkande, som blifvit framställt af herr Berlin. När jag genomläste det här föreliggande förslaget, väckte det min uppmärksamhet, att den löneroglering, som nu skall fastställas för dessa lärare och lärarinnor, för ett fåtal af dessa visat sig vara en förminskning i stället för en förhöjning. När man då frågar sig, hvad anledningen kan vara till att ett visst antal af dessa lärare och lärarinnor, hvarom här i utskottets förslag är fråga, skola gå miste om den inkomst, de under en lång följd af år haft, så ligger det nära till hands att antaga, att genom detta förslag någon minskning i deras arbete åstadkommits. Så är emellertid icke förhållandet utan tvärtom. Deras läsår har nämligen blifvit förlängdt med två veckor, och dessutom äro de skyldiga att inräkna i ferierna en 4 à 6 dagar, som äro anslagna till inträdesexamina, hvilket arbete är synnerligen maktpåliggande och tager hela dagarne i anspråk. Då man därtill lägger den tunga plikt, som dessa lärarinnor hafva vid utöfvandet af sitt maktpåliggande kall, kan jag icke finna det vara med rättvisa förenligt att, då en löneroglering skall fastställas, företaga en förminskning af löneförmånerna.

(Forts.)

Som kammaren behagade finna, har genom det förslag, som utskottet här framlagt, en ökning i första lönegraden åstadkommits för dessa lärarinnor af 40 kronor, men i de andra fyra lönegraderna har en minskning ägt rum af 20, 25, 145 och 420 kronor, och detta synes mig icke vara rättvist. Det är visserligen sant, att uti denna beräkning ingår det dyrtidstillägg, som under de senare åren tillkommit dem. Men då ett sådant dyrtidstillägg nu en gång utgått, måste det anses som en förminskning af lönen, om det sammanlagda lönebeloppet genom regleringen blefve mindre.

Det är under sådana förhållanden, som jag tillåter mig yrka bifall till herr Berlins reservation, och jag gör detta så mycket hellre som det antal lärarinnor, som härutaf skulle komma att beröras, utgör ett synnerligen litet antal, och utgiften verkligen icke skulle blifva det ringaste kännbar för staten.

Herr von Stapelmohr: Den senaste ärade talaren liksom talaren på västerbottensbänken ansåg, att det föreliggande lönerogleringsförslaget skulle medföra icke en förbättring utan en försämring af de kvinnliga adjunkternas löneförmåner. Dessa båda talare tyckas hafva baserat sina uttalanden därpå, att uti de två högsta lönegraderna löneförmånerna jämte det beviljade dyrtidstillägget för närvarande skulle öfverstiga de af Kungl. Maj:t föreslagna och af utskottet tillstyrkta löneförmånerna.

Då Riksdagen beviljade dyrtidstillägg, uttalade Riksdagen emellertid äfven den åsikten att, därest det skulle visa sig vara behöfligt att förbättra löneförmånerna för statstjänare, en revision af löneförhållandena borde äga rum, hvarigenom Riksdagen komme

i tillfälle att, där löneförbättring ifrågasattes, taga under ompröfning, om och till hvilket belopp sådan kunde anses vara af förhållandena i hvarje särskildt fall betingad. Därpå framgår ju tydligt, att Riksdagen icke ville fastslå, att dyrtidstilläggen skulle ingå i grunderna för löne regleringarna, utan att regleringen skulle ske på enahanda grunder, efter hvilka sådana regleringar vanligtvis ske, eller med hänsyn till tjänstens betydelse, det kraf, som ställes på tjänsteinnehafvaren, kompetensvillkor för tjänsten m. m. Och det är så mycket mera påtagligt, att Riksdagen haft denna åsikt, som Riksdagen icke beviljat dyrtidstillägg efter särskild pröfning af behovet för hvarje statstjänstskategori, utan i klump efter vissa procent — 10 procent — af innehafvarnes löneförmåner, dock med vissa villkor. Sålunda hafva de kvinnliga adjunkterna vid lärarinneseminiarierna, oaktadt, efter mitt förmenande, deras löneförmåner redan förut voro ganska goda, äfven kommit i åtnjutande af ett dyrtidstillägg, motsvarande 10 procent af deras löneförmåner. Med hänsyn till hvad jag nyss nämnde om Riksdagens uttalande, anser jag dock icke, att detta innebär ett fullt berättigande för lärarinnorna att fordra att vid regleringen få komma i åtnjutande af förmånen af detta dyrtidstillägg, och ännu mindre att de nya lönerna skola öfverskjuta de nuvarande med dyrtidstillägget.

Enligt nu gällande stat åtnjuta kvinnliga adjunkter vid lärarinneseminiarierna i första lönegraden 1,750 kronor och uppnå efter 20 år en aflöning af 3,500 kronor utom dyrtidstillägg. Enligt det föreliggande förslaget åter skulle begynnelselönen höjas till 2,000 kronor och redan efter 15 år uppnå 3,500 kronor. Detta tyckes mig innebära en ganska afsevärd förbättring af löneförmånerna för kvinnliga adjunkter. Och om de under tiden skulle få deltaga något i sin pensionering med belopp, växlande mellan 35 och 70 kronor, så lärer väl detta icke medföra så synnerligen stora svårigheter för dem, då deras löneförmåner växla mellan 2,000 och 3,500 kronor.

Dessutom få dessa kvinnliga adjunkter andra fördelar, som äro ganska beaktansvärda. De få nämligen enligt det nya förslaget efter 25 års tjänstgöring och vid 55 lefnadsår en pension af 2,350 kronor, således betydligt mera än förut. Om jag vidare sammanställer dessa kvinnliga adjunkters löner med lönerna för de kvinnliga lärarne vid samskolorna, om hvilkas löner Riksdagen nyligen fattat beslut, så framstår det i klar dager, att de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna äro mycket väl lottade, hvad löneförmånerna beträffar. En första lärarinna vid en samskola erhåller en begynnelselön af 2,000 kronor och uppnår efter 5 år en lön af 2,500 kronor, en andra lärarinna erhåller 1,500 kronor och efter 5 år 2,000 kronor. Dessa komma alltså icke till högre löner än respektive 2,500 och 2,000 kronor. Och under det att en seminarielärarinna erhåller en pension af 2,350 kronor,

Ang. af löningen för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna.

(Forts.)

Ang. af löningen för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna. får en första lärarinna vid samskola endast 1,900 kronor och en andra lärarinna 1,500 kronor.

Nu medgifver jag gärna, att arbetet för de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna är mera maktpåliggande, därför att de hafva sig ålagdt icke endast att bibringa kunskaper utan äfven att utbilda eleverna till lärarinnekallet. Men skillnaden mellan löneförmånerna är också betydligt stor och väger till de kvinnliga adjunkternas vid seminarierna förmån.

Man bör väl också taga hänsyn till frågan om kompetensvillkoren. Äro de då mycket strängare för de kvinnliga adjunkterna vid seminarierna än för lärarinnorna vid samskolorna? Nej, de äro närmast likadana. Möjligen kan det vara den skillnaden, att det för en kvinnlig seminarieadjunkt, som utgått från högre lärarinneseminarium, fordras, att hon skall hafva öfverbetyg i undervisningsskicklighet, pedagogik och metodik.

Jag kan därför icke finna annat, än att det föreliggande förslaget öfverensstämmer med rättvisa och billighet. Mig synes det vara mycket väl afpassadt och till och med rikligt tilltaget för lärarinnorna, och får jag därför hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Annerstedt: I likhet med den siste talaren anser äfven jag, att dyrtidstillägget är en så osäker del uti lönen, att, om vid en löneroglering icke alla få dyrtidstilläggets hela belopp ingående uti den nya regleringen, denna omständighet ju icke egentligen kan gifva anledning till klagan, om lönerna eljest äro efter allmänna grunder riktigt beräknade. Detta var också anledningen till att herr Bergs motion, hvori föreslogs att sätta lönerna för dessa kvinnliga adjunkter så högt, att de helt och hållet skulle få behålla sina dyrtidstillägg, icke vann understöd utaf utskottet, utan utskottet uppgjorde sin löneroglering sådan, som herrarne finna af utskottsbetänkandet.

Sedermera kom utskottet i en efterföljande punkt till frågan om pensionsbidragen, och i likhet med hvad som föreslogs i fråga om lärarne vid de allmänna läroverken, så föreslogs äfven, att af seminarielärarnes löner skulle utgå pensionsbidrag. Därpå följde att, äfven om man frånräknar dyrtidstillägget, de äldsta lärarinnorna skulle komma att lida en minskning i sina aflöningsförmåner, i ty att de, som för närvarande hafva i lön 3,500 kronor, efter det nya förslaget i högsta lönegraden skulle få samma lön, dock med afdrag af pensionsbidraget, 70 kronor. Med hänsyn härtill väckte herr Berlin motion därom att öka deras aflöningsförmåner så mycket — med 100 kronor — så att icke en minskning skulle inträda i deras nuvarande löneförmåner, dyrtidstillägget oberäknadt. Äfven om en sådan modifikation i utskottets förslag icke är ovillkorligen påkallad, synes den mig dock vara

så billig, att jag, oakadt jag icke reserverat mig mot utskottets betänkande, hemställer om bifall till herr Berlins förslag.

*Ang. af
löningen för
kvinnliga
adjunkter vid
folkskole-
seminarierna.*

Herr Nyström, Johan: Jag har inom utskottet instämt i herr Berlins reservation och ber nu att få säga några ord till förmån för densamma. Det viktigaste, som därom kan vara att säga, har dock redan blifvit sagdt af föregående talare, och jag skall nu icke upprepa detta. Jag ber endast att få fästa uppmärksamheten på en sak, som icke förut blifvit framhållen och hvilken ändock bör tagas med i räkningen. Jag vill nämligen påpeka, att de lärarinnor, som här skulle drabbas af en nedsättning — ty det är dock fråga om en nedsättning i deras inkomster — i själfva verket äro de yppersta af Sveriges lärarinnor. Biskop Billing androg nyss, att, med anledning däraf att lönerna vid seminarierna äro lägre än vid de allmänna läroverken, seminarierna kanske icke få de bästa lärarne. Men just emedan seminarie-lärarinnornas löner äro de bästa löner, som gifvas åt kvinnliga lärare, så hafva de bästa lärarinnorna sökt sig till seminarierna. Till följd däraf vore det ytterst olämpligt att nu göra ett så stort afdrag i dessa kvinnliga lärares redan åtnjutna löneförmåner, att det för de högre lönegraderna rent af skulle innebära en förlust.

(Forts.)

Vidare är det att observera, att denna sak från statens synpunkt sedt är mycket liten. Det gäller summa 12 lärarinnor och blir sålunda endast 1,200 kronor om året. Detta är ju en ringa summa, hvilken, som sagdt, från statens synpunkt sedt icke har någon betydelse. Det betyder ingenting, om staten sparar en så liten summa eller icke, men det betyder rätt mycket, om vi, genom att följa utskottets förslag, tillåta oss en handling, som, om man jämför den med det sätt, hvarpå de manliga lärarnes behof blifvit tillgodosedda, utan tvifvel måste af dessa lärarinnor anses vara bra nog hård.

Nu säger man visserligen, att dyrtidstillägget icke bör räknas med. Ja, det kan ju vara sant, men ett faktum är dock, att man lagt detsamma till grund vid andra lönereregleringar, och att alldeles bortse från dyrtidstillägget nu torde väl därför icke vara så alldeles rättvist.

Herr Sjöcrona: Jag har tillåtit mig begära ordet endast för att få tillkännagifva min anslutning till herr Berlins reservation. Visserligen kan jag mycket väl instämma med herr von Stapelmohr och utskottets ordförande däri, att ett dyrtidstillägg icke kan vid en slutlig lönerereglering berättiga till ett ovillkorligt höjande af lönen med dyrtidstilläggets belopp, om detta icke finnes vara rättvist och lämpligt. Men att dessa lärarinnor skola i högsta lönegraden få mindre, än de nu hafva i ordinarie lön, det synes mig ändå vara något hårdt, och man kan icke undra på, om de komma att känna det bittert. Här är icke föreslaget

Ang. af löningen för kvinnliga adjunkter vid folkskoleseminarierna. mera än 100 kronors lönetillökning i högsta lönegraden, och däraf skola de afstå 70 kronor i pensionsavgift. Således är hela den löneförhöjning de skulle få åtnjuta 30 kronor, och då hela saken, såsom en föregående talare erinrat, gäller 1,200 kronor, kan jag icke annat än yrka bifall till herr Berlins reservation.

(Forts.)

Herr Lundberg: Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på ett missförhållande, som helt säkert skulle uppstå, om herr Berlins m. fl. reservation bifölles. Det särskilda utskottets betänkande n:o 5, som kommer närmast efter detta, innehåller förslag till reglering af lönerna vid högre lärarinneseminarier. I detta betänkande, liksom i den kungl. propositionen rörande högre lärarinneseminarier, äro föreslagna samma löneförmåner för lärarinnor vid detta högre lärarinneseminarium som för lärarinnor vid folkskoleseminarierna. Om reservationen bifölles, skulle således de kvinnliga adjunkterna vid folkskoleseminarierna erhålla högre lön än lärarinnorna vid högre lärarinneseminarier, och det är väl ändå tämligen orimligt. Ty om det fordras goda och skickliga lärarinnor vid folkskoleseminarierna, så fordras det väl om möjligt ännu mer skickliga och framstående lärarinnor vid högre lärarinneseminarier. Det är visserligen sant, att genom afdraget för pensioneringen någon liten minskning äger rum i de kvinnliga adjunkternas lön, men de erhålla en motsvarande, mycket stor förmån däri, att de få pension vid en mycket tidigare ålder, än nu är fallet.

Herr von Stapelmohr: Endast några ord. Herr Sjöcrona nämnde, att de kvinnliga adjunkterna skulle enligt förslaget få mindre slutlig lön, än de hade förut i ordinarie lön. Det är icke fullt riktigt; ty enligt gällande stat ha de 3,500 kronor och enligt förslaget skulle de också uppnå 3,500 kronor. Men skillnaden ligger däri, att enligt gällande stat uppnå de 3,500 kronor först efter tjugu år, då de däremot enligt förslaget uppnå detta belopp efter 15 år, och det är ju en ganska betydande förmån. Nu är det visserligen sant, att om man från slutlönen, 3,500 kronor, afdrager pensionsavgiften, 70 kronor, så få de verkligen mindre. Men denna olägenhet uppväges nog af den förmån, som herr Lundberg påpekade och som jag betonade förra gången jag hade ordet, nämligen att de redan vid 55 års ålder få pension till belopp af 2,350 kronor.

Herr Nyström nämnde, att det är så få adjunkter, att det hela endast gällde 1,200 kronor, och att det därför icke har någon betydelse från budgetens synpunkt sedt, om man bifaller reservationen och lämnar adjunkterna 100 kronor mera i lön. Ja, icke spelar detta en så stor roll för statskassan, men ett sådant beslut är betänkligt för konsekvensens skull, ty då kunna

ju också andra kategorier af statstjänare uppträda och fordra att blifva lika väl behandlade.

*Ang. af-
löningen för
kvinnliga
adjunkter vid
folkskole-
seminarierna.
(Forts.)*

Herr Berlin: Med anledning af herr Lundbergs yttrande ber jag att få erinra om, att vi nu behandla särskilda utskottets betänkande n:o 4, samt att, enligt mitt förmenande, ett beslut i denna fråga alls icke binder vid behandlingen af ett följande betänkande.

Öfverläggningen förklarats härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande moment yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Berlin*, att utskottets hemställan måtte bifallas med den ändring, att lön och tjänstgöringspenningar för kvinnlig adjunkt bestämdes i enlighet med hans vid utlåtandet fogade reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad första särskilda utskottet hemställt i punkten A) mom. a) af utlåtandet n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den af herr Berlin föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 55.

Mom. b).

Herr Berlin: Kammarrens bifall till min reservation för-
anleder en ändring i pensionsafdragen i första och andra löne-
graderna för de kvinnliga adjunkterna. Dessa afdrag skulle höjas

*Ang. beloppet
af löneafdrag
för kvinnliga
adjunkter vid
folkskole-
seminarierna.*

Ang. beloppet till 40 kronor i första lönegraden och 50 kronor i andra löne-
af löneafdrag graden.
för kvinnliga

adjunkter vid
folkskole-
seminarierna.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande moment allenast det yrkande förekommit, af herr *Berlin*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att, på sätt i hans reservation föreslagits, löneafdragen för kvinnliga adjunkter bestämdes

i första lönegraden..... till 40 kronor
i andra » » 50 » .

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssberörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkten B.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten C.

Höjning af
anslaget till
folkskole-
seminarier.

Herr Annerstedt: Med anledning af kammarens vid punkterna A och B fattade beslut behöfves en ändring i punkten C. Tillökningen af 1,200 kronor kräfver, att anslagsbeloppen höjas respektive till 158,300 kronor och 531,150 kronor. Jag yrkar således, att siffrorna måtte på detta sätt ändras.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren på gjord proposition biföll utskottets hemställan med den ändring, att beloppen 157,100 kronor och 529,950 kronor höjdes, det förra till 158,300 kronor och det senare till 531,150 kronor.

Vid förnyad föredragning af första särskilda utskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 76, angående lönereglering för högre lärarinneseminariet, äfvensom i anledning af inom Riksdagen väckt motion rörande nämnda seminarium, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande första särskilda utskottets den 10 och 11 innevarande maj bordlagda memorial n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af utskottets utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts

proposition n:o 50 och inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

Punkten 1.

*Ang. längden
af läsåret vid
de allmänna
läroverken.*

Utskottet hade erinrat, hurusom utskottet i punkten 11 af sitt berörda utlåtande i fråga om läsårets längd och lärotidens fördelning hemställt,

att Riksdagen på det sätt måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag, att, i sammanhang med afskaffande af det nu stadgade obligatoriska feriearbetet, läsårets längd bestämmes till 38 veckor, påsk- och pingstlof däri inräknade.

Denna utskottets hemställan hade af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren biträdt herrar C. Perssons och Widéns i reservation vid denna punkt gjorda yrkande, att Riksdagen måtte på så sätt bifalla Kungl. Maj:ts förslag, att, i sammanhang med afskaffandet af det nu stadgade obligatoriska feriearbetet, läsårets längd bestämmes till 38 veckor, påsklof däri ej inräknadt.

I anledning af hvad sålunda förekommit, åläge det jämlikt § 63 af riksdagsordningen utskottet att söka sammanjämka de olika meningar, som sålunda gjort sig gällande; och hade utskottet i sådant syfte hemställt, »att kamrarna, hvardera med frånträdande af sitt förut vid ifrågavarande punkt fattade beslut, måtte medgifva, att, i sammanhang med afskaffandet af det nu stadgade obligatoriska feriearbetet, läsårets längd bestämmes till 38 veckor, påsk- och pingstlof däri inräknade; dock att höstterminens inträdes- och flyttningspröfningar skola vara verkställda före läsårets början.»

Herr Törnebladh: Jag kan icke underlåta att gifva uttryck åt den tanke, som hos mig uppstod, när jag såg de skiljaktiga besluten, att nämligen sammanjämningen kunde enklare och bättre gå för sig på det sätt, att man i förslaget i stället för »påsk- och pingstlof däri inräknade» satt »pingstlof däri icke inräknadt». På det sättet hade man fått en verklig sammanjämning så till vida, att man med pingstlofvet, som omfattar fyra dagar, kommit att förlänga läsåret med fyra dagar, och då hade man kommit så nära hälften af en vecka som möjligt. Det hade också varit en fördel, att den tid, hvarmed läsåret förlängdes för inträdespröfningarnas skull, icke komme att växla vid de olika läroverken, så att på somliga ställen, där elevantalet är litet, denna tid kanske blir två dagar, men på andra ställen, där elevantalet är större, kanske blir sju à åtta dagar — andra olägenheter att förtiga.

Naturligtvis har jag intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 9 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande, n:o 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande af en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och afsked samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 219, hade herr *A. Hedin* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbete en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och afsked samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten, tryggande för dessa statstjänares personliga värdighet och rätt i förhållande till öfverordnade.

Andra Kammarens tillfälliga utskott, till hvilket motionen varit öfverlämnad, hade i afgifvet utlåtande hemställt, att Andra Kammaren med anledning af herr Hedins ifrågavarande motion ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville på de af utskottet anförda grunder låta utarbete en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter.

Sedan denna hemställan blifvit af Andra Kammaren bifallen, hade Första Kammaren för förberedande behandling öfverlämnat ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 1, som i nu föreliggande utlåtande hemställt, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens i detta ärende fattade beslut.

Herr Unger: Som herrarne behagade finna af detta första tillfälliga utskottets utlåtande, har en motionär i Andra Kammaren föreslagit, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbete en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och afsked

samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten, tryggande för dessa statstjänarens personliga värdighet och rätt i förhållande till öfverordnade». Efter behandling af denna motion har Andra Kammaren beslutit en skrifvelse till Kungl. Maj:t, hvare begäres utfärdandet af en allmän polisförfattning, som skulle innefatta allmänna bestämmelser rörande polismäns antagande, entledigande och bestraffning samt stadganden rörande polismans rätt till klagan öfver vissa åtgärder, hvilket allt borde regleras af staten. Nu äro dock, såsom herrarne veta, polismän i städerna icke statens tjänstemän, utan de äro städernas tjänstemän, kommunernas tjänstemän, och därför kan jag icke finna en sådan lagstiftning som denna från statens sida lämplig eller erforderlig. Denna kammarens första tillfälliga utskott säger visserligen också, att motionärens och Andra Kammarens utskotts åsikt, att polismän äro statstjänare, icke är riktig. Utskottet säger vidare, att, »då polismännen således, åtminstone beträffande den för dem synnerligen viktiga aflöningsfrågan, äro helt och hållet beroende af kommunalstyrelsens beslut, lär staten väl icke kunna eller böra genom lagbestämmelser tvinga kommuner att vid anställning bibehålla en polisman», som de icke vilja hafva kvar. Man skulle då kunna tro, att utskottet med sådana åsikter icke skulle hafva tillstyrkt bifall till Andra Kammarens beslut. Men utskottet säger sedan, att det instämmer med motionären däri, »att polisväsendet är en statsangelägenhet». Med anledning häraf och af hvad Andra Kammarens utskott åberopat, tillstyrker utskottet, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens beslut! Det är en »statsangelägenhet». Ja, det beror på hvad man menar med en statsangelägenhet. Är polisväsendet en statsangelägenhet, då kan man nästan säga, att hvilken annan kommunal angelägenhet som helst är en statsangelägenhet; ty den rör ju alltid staten i viss mån. Men polisväsendet är obestriddligen en kommunens angelägenhet. Det hör dit, och det torde då knappast vara lämpligt att staten inlåter sig på att lagstifta om detta ämne. Förutsätter man, att det är en statsangelägenhet och ger man sig så in på att lagstifta om det, då kanske det icke stannar blott vid lagstiftning, utan staten får måhända omsider taga hand om hela institutionen. »Statsangelägenhet» — ja, snöskottning och renhållning i städerna kunna ju då också sägas vara statsangelägenheter — men icke vill man väl ändå, att staten skall börja lagstifta i dessa ämnen. Det få kommunerna göra.

Vid affattande af sitt utlåtande har Första Kammarens utskott icke inlåtit sig på motionärens motivering, emedan utskottet ansett sig ändå kunna komma till det slut, som utskottet velat. Men utskottet har dock anfört, att det går så olika till i de olika städerna. En kommun har en instruktion, en annan icke. Kommunerna äro dock härvidlag begränsade af den föreskriften, att instruktionen skall utfärdas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

Härmed finna sig emellertid hvarken motionären eller Andra Kammarens utskott tillfredsställda. Detta utskott säger, att »då genom hittills följdt tillvägagående härutinnan faran för viktiga rättsgrundsatsers kränkande eller åsidosättande icke synes vara utesluten», önskar utskottet en lagstiftning i ämnet. Ja, för den, som är skeptisk, kan det förefalla svårt nog att tänka sig en lagstiftning, som icke *kan* lädera allmänna rättsgrundsatser. I fråga om lagstiftning, såsom i fråga om allt mänskligt, äro fel och brister icke uteslutna, så att i det förhållandet kan jag icke finna något särskildt skäl till denna lagstiftning.

Men för att något så när se hvad det egentligen är, som motionären är så missnöjd med i den nuvarande organisationen af polisväsendet, skall jag be att få erinra om, att han är alldeles upprörd öfver instruktionen för polispersonalen i Stockholm, där det heter: »Förmans befallning måste utan gensägelse verkställas». Det är ju orimligt; man vet icke hvad förman kan hitta på att befalla, om det är något inom eller utom tjänsten. Då man icke har vittnen, kan man ju icke bevisa hvad polischefen befallt eller icke befallt. Nej, chefen måste antingen gifva skriftliga order eller ha vittnen med sig, så att man kan vara riktigt säker, att han icke ger några befallningar, som icke angå tjänsten. Vidare klandrar motionären, att i instruktionen för polispersonalen i Stockholm står, att »polisman kan afskedas, då öfverståthållare-ämbetet finner polisman vara för tjänsten olämplig och för honom förlorat förtroendet.» »Det är», säger motionären, »sådana bud, som hämnas på det samhälle, som lämnar ett slikt godtyckes instrument i händer, som ej tillbakahållas af ansvars känsla hos den oansvarige innehafvaren af det frestande verktyget!» Ja, så farlig är den paragrafen!

Allt detta tror man nu, att man skall få hjälpt genom en lagstiftning af staten. Detta synes mig hvarken lämpligt eller af något behof påkalladt. Ty man har icke hört talas om att det ägt rum några sådana grofva missbruk, trots dessa så oerhördt felaktiga instruktioner. Jag är dock förvissad, att hade något förtryck förekommit eller förman felaktigt förfarit mot underordnad, så hade nog motionären med sitt för alla förtryckta ömmande hjärta ritat af den, som djärfts förtrycka en underordnad polisman. Just den omständigheten, att något sådant icke blifvit i motionen omtaladt, gifver mig anledning förmoda, att det måtte vara mycket ondt om fall, där maktmissbruk förekommit.

Jag tror icke, att det finnes något behof af en lagstiftning i fråga om huru städerna eller andra kommuner, som behöfva polismän, skola engagera dem. Det hör helt och hållet till det fria aftalets gebit, och dit måste det höra, så länge polisväsendet är hvad det är, nämligen en kommunernas angelägenhet. Jag gissar, att kammaren vill, att det fortfarande skall så förblifva.

Staten har nog många angelägenheter förut och kan gärna afstå från att äfven taga denna om hand.

På de af mig anförda skäl anhåller jag om afslag å utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter n. m.*

(Forts.)

Friherre Tamm: Detta utskottsutlåtande synes vid första påseendet vara ganska oskyldigt. Ty utskottet säger, att det icke instämmer i motionärens motivering och att det har icke heller Andra Kammarens utskott gjort; och med anledning häraf kommer utskottet till den hemställan, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens beslut. Andra Kammarens utskott hemställer dock, att Andra Kammaren *med anledning af herr Hedins ifrågavarande motion* ville fatta sitt beslut, och Andra Kammaren har bifallit hvad utskottet föreslagit. Men i den ifrågavarande motionen ingår såsom en hufvudsaklig beståndsdel önskan därom, att polisman icke skulle kunna afsättas — eller suspenderas, förmodar jag — af öfverordnad myndighet utan efter dom och rannsaking. Polisens verksamhet är dock af en så grannliga natur, att de, som handhafva densamma, böra stå under den strängaste kontroll, den strängaste disciplin. Det är icke för att det skall vara behagligt för den öfverordnade myndigheten, som polisman hittills kunnat afskedas, när helst denna myndighet för honom förlorat förtroendet, utan det är i allmänhetens intresse. Det finnes få saker, som äro så ömtåliga för allmänheten som en polismands ingrepp i den enskilda verksamheten. Det är ett ömtåligt kapitel att röra vid, och när det visar sig, att en polisman icke förstår att med full grannlagenhet bedöma, när han skall ingripa eller icke, bör han lämpligen icke vidare bibehållas, och det är därför, som här finnes föreskrifvet, att han skulle kunna afskedas. Det är dessutom icke blott de lägst stående polismännen, som äro underkastade denna bestämmelse. Hela polisbefälet i Stockholm hafva i det afseendet samma ställning — öfverståhållaren och polismästaren till följd af 35 § regeringsformen; polisintendenterna, som tillsättas af Kungl. Maj:t, erhålla blott konstitutorial, hvarigenom de förordnas att tills vidare vara polisintendenter, och de kunna följaktligen afskedas när som helst. Jag har för min del aldrig hört talas om, att desse tjänstemän funnit sig kränkta i sitt människovärde till följd däraf, att de kunna afsättas utan dom och rannsaking, och jag tror icke heller, att öfriga polismän lida af en sådan känsla. Det är af hänsyn för Stockholms — och jag förmodar äfven för andra kommuners inbyggares trefnad och rättssäkerhet, som det erfordras, att polismän kunna afsättas utan dom och rannsaking. Jag föreställer mig, att Andra Kammarens beslut grundat sig på de åsikter, som blifvit uttalade af motionären om denna oafsättlighet.

Men äro nu de af Andra Kammaren i öfrigt anförda omstän-

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

digheter, som anses böra intagas i denna författning, af det värde, att de kunna föranleda en skrifvelse till Kungl. Maj:t?

Den första punkten, som af Andra Kammararens utskott anföres, är behofvet af likformighet i olika städer. Ja, må så vara. Men då skall det vara i afseende å sådana saker, som dels icke redan äro i lag föreskrifna och dels icke äro af lokala förhållanden betingade, således allmänna bestämmelser rörande polismäns antagande, entledigande och bestraffning. Däröfver har jag redan talat och vill blott tillägga, att polisman, som blifvit afskedad på grund af oförmåga, lojhet eller dylikt, är berättigad anföra klagomål hos Kungl. Maj:t, ifall han anser sig hafva blifvit orättvist afskedad. Jag vågar bestämdt påstå, att han har denna rätt. Det finnes exempel på att polismän här i Stockholm klagat öfver öfverståthållareämbetets beslut i detta afseende. Jag kan icke erinra mig något fall, då de vunnit, men inom öfverståthållareämbetet åtminstone var det icke någon som helst tvekan om, att de voro fullt berättigade att hos Kungl. Maj:t anföra klagomål öfver ämbetets beslut. — Och detta kommer också igen i den tredje punkten i Andra Kammararens utskotts utlåtande. Kan man verkligen tro, att det är möjligt att införa öfverallt likformiga bestämmelser angående polisens verksamhet, tjänstemäns och betjäntes antagande, entledigande o. s. v.? Kan man tänka sig, att polisens ställning i hufvudstaden och de större städerna skall vara densamma som i de minsta städerna? Såsom jag har sagt, är åtminstone i Stockholm det högre polisbefälet underkastadt risken af afsättning. I de mindre är det icke särskilda tjänstemän, som äro chefer för polisens. På somliga ställen är det så, att hela magistraten är polisens chef, i andra städer är borgmästaren polisens chef, i andra åter har en rådman fått detta särskilda uppdrag att vara polischef. Samma föreskrifter skulle väl då komma att gälla för polisens chefer som för öfriga polismän, men icke kan väl någon af herrarne tänka sig, att domare skall vara afsättlig utan efter dom och rannsaking? Således lär det icke gå an att meddela samma föreskrifter för alla städer.

Då enligt mitt förmenande Andra Kammararens utlåtande, på hvilket Första Kammararens utskott stödt sitt yrkande om bifall till Andra Kammararens beslut, hvilat på dels oriktiga grunder och dels onödiga önskingar, instämmer jag i den föregående talarens yrkande om afslag.

Herr Rettig: Efter den föregående talarens anförande har jag ju egentligen ingenting vidare att säga, än att jag ber att få instämma med honom. Dock, efter jag fått ordet, skall jag tillika be att få stryka under något, som de föregående ärade talarne redan berört.

Det är ju omöjligt att tänka sig, att man skall kunna utfärda

samma föreskrifter för poliskårerna i Stockholm eller Göteborg och t. ex. Trosa. Jag kan icke förstå, huru man kan tänka sig, att det skulle kunna gå för sig. I åtskilliga mindre städer är polisväsendet ordnad så, att polismän få biträda vid brandkåren, att en polisman biträder som vaktmästare o. s. v. Det är för de små stadssamhällenas ekonomi ovillkorligen nödvändigt att hafva poliskårerna ordnade på det sättet. Skulle det blifva föreskrifter om en annan organisation, skulle det medföra extra utgifter för en del städer, som icke tänkt sig och icke behöfde en sådan. Det vore en extra börda, som dessa städer sålunda skulle få, och en börda, som är absolut öfverflödig.

Det är för resten ett egendomligt resonemang, som ur motionen återgifvits på sidan 2 i utskottsbetänkandet. Motionären säger: »en man, som vigt sitt lif åt en viss syssla och förlitar sig på att vid denna få sitt och de sinas lifsbröd, skulle känna sig betydligt lugnare och tryggare, om han hade en laglig handling, som tillförsäkrade honom, att, så länge han ordentligt skötte sin tjänst, denna icke kunde frångas honom». Ja, finge man det i allt ordnad på det sättet, då vill jag fråga, hur det skulle tillgå. Hvarje människa, som »vigt sitt lif åt en viss syssla», skulle då få fullmakt eller konstitutorial på den och tillförsäkras att behålla den, så länge hon skötte den ordentligt. Jo, då skulle vi få det härligt ställt!

Som sagdt, jag har intet att tillägga till hvad de föregående talarne sagt och instämmer i deras yrkande på afslag. Men medan jag har ordet, må jag äfven säga, att det förvånat mig, att utskottet efter en sådan motivering kunnat komma till ett sådant resultat, ty utskottet har genom sitt utlåtande just motiverat afslag och icke bifall till Andra Kammarens beslut.

Herr Sjöcrona: De tre föregående talarne yttrande synas alla gifva vid handen, att man här tror det vara fråga om någonting, som skulle vara riktigt farligt eller åtminstone vålla hvarjehanda besvärligheter och bråk inom de olika städerna. Jag skall anhålla om kammarens uppmärksamhet på några få minuter för att visa, att förhållandet alldeles icke är sådant, utan att hvad här föreslagits är någonting ganska naturligt och af omständigheterna påkalladt.

Motionären har, som redan den förste talaren nämnde, i sin kläm påyrkat en begäran om utarbetande af »en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och afsked samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten, tryggande för dessa statstjänares personliga värdighet och rätt i förhållande till öfverordnade». Och denna kläm har han beledsagat med en motivering, som innehåller åtskilliga uttalanden och slutledningar, som Första Kammarens utskott alls icke kunnat biträda. Nu hafva de föregående talarne alla mer eller mindre yttrat sig

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

mot motionens motivering, men det är väl ändå icke rätt att, om man känner sig obehagligt berörd af en motivering, därpå taga intryck så, att man icke kan vara med om ett beslut, som bör anses vara af omständigheterna påkalladt. Första Kammararens utskott har, enligt hvad dess betänkande gifver vid handen, alldeles bestämdt tagit afstånd från motionärens motivering, och Första Kammararens utskott har därjämte alldeles uttryckligt förklarat, att då städerna själfva aflöna sina polisbetjante, kan staten icke skäligen tvinga en stad att fortfarande använda en sådan person, om han visat sig vara oduglig för sin viktiga tjänstgöring, äfven om han icke skulle hafva gjort sig skyldig till något brott eller förseelse, som kan blifva föremål för domstols handläggning. Således kan allt hvad de föregående talarne anmärkt om den stora faran, som skulle ligga i, att man icke kunde afskeda en polisbetjant, som visat sig vara oduglig, alls icke hafva någon betydelse gentemot utskottets utlåtande. Andra Kammararens utskott har, såsom Första Kammararens utskott anmärker, icke heller stödt sin hemställan på motionärens motivering eller yttrat sig alls om densamma, och det är därför som Första Kammararens utskott har sagt sig sakna all anledning att gå in i närmare pröfning och granskning af denna mycket egenomliga motivering. Men Första Kammararens utskott har sagt, och det lär väl vara alldeles obestriddigt, att polisväsendet är en statsangelägenhet, huru än kostnaderna för detsamma äro fördelade. Det lär väl icke någon af kammararens ledamöter vilja bestrida, att upprätthållande af ordning och säkerhet är en uppgift för staten, och att staten icke kunde nöja sig med, om det otroliga skulle inträffa, att en stadskommun icke skulle vilja anvisa aflöning till det nödiga antalet polisbetjante, så att stadens magistrat och borgmästare och stadsfiskal skulle stå alldeles utan de biträden, som behöfvas för ordningens upprätthållande.

Se vi nu till, huru dessa förhållanden äro ordnade på landet, ha vi en lag, utfärdad den 29 september 1899, angående fjärdingsmansbestyrets utgörande. Den stadgar, att hvarje kommun skall vara skyldig att aflöna en eller, om behofvet så kräfver, flere fjärdingsmän. Det är ju de, som äro närmast jämförliga med polisbetjante i städerna. Den lagen innehåller därjämte, huru sådana funktionärer skola tillsättas, hvem som skall förordna vikarie vid uppkommande ledighet — nämligen kronofogden — samt en särskild bestämmelse, så lydande: »Befinnes antagen fjärdingsman under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äger Konungens befallningshafvande skilja honom från densamma» — det vill säga i en så viktig sak som att fråntaga en person en tjänst, hvaraf han har sin lön, skall det icke bero på kommunen ensam att besluta, ej heller på kronofogden, utan en sådan sak skall gå till den högsta öfverordnade myndigheten. Den sista paragrafen i denna lag innehåller, att

de närmare bestämmelserna skulle utfärdas af Konungen, och Konungen har också samma dag utfärdat en instruktion för fjärdingsmännen, hvars första paragrafer innehålla uppgifter om fjärdingsmäns skyldigheter och åligganden, och hvarest i § 3 förekommer: »Förmenar fjärdingsman sig vara med honom icke åliggande göromål besvärad, må han sådant anmäla hos Konungens befallningshafvande, som utöfvar tillsyn däröfver, att missbruk i detta hänseende icke må äga rum» samt i § 4: »Under utöfning af sin befattning njuter fjärdingsman det skydd och är underkastad det ansvar, lag säger».

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

När nu sådana bestämmelser gälla om fjärdingsmännen, som också aflönas af kommunerna, finns det någon rimlig anledning, hvarför icke bestämmelser i ungefär samma riktning böra gälla inom städerna? När Kungl. Maj:t beviljar köpingsrättigheter, föreskrifves alltid, att köpingen, den nybildade socknen, skall aflöna en polisman eller flere, därest Konungens befallningshafvande finner det nödigt. Den polismannen skall tillsättas af Konungens befallningshafvande, som äger att för honom utfärda instruktion. Sedan hafva vi på landet, som herrarne veta, åtskilliga extra polisupplysningsmän, som aflönas med det för hvarje år beviljade extra anslaget till extra polismäns aflönande. De antagas för hvarje år att tills vidare under det året tjänstgöra, och i deras förordnanden står utsatt, hvilka skyldigheter som åligga dem och hvilka rättigheter i afseende å lön, som de hafva att åtnjuta. Jag har för min del dessutom utfärdat en kungörelse med råd och upplysningar om hvad de hafva att ställa sig till efterrättelse vid fullgörandet af sina befattningar.

Således, på landet är detta förhållande fullt ordnad, men huru förhåller det sig i städerna? Det finnes icke någon som helst lag eller författning, som ålägger städerna att aflöna och tillhandahålla någon enda polisbetjänt eller polisbetjänste till erforderligt antal. Ja, det har gått hittills, men det är ett faktum: det finnes icke någon sådan lag. I afseende å instruktion är det ställt på följande sätt: somliga städer hafva instruktioner utfärdade af Konungens befallningshafvande, som då också meddelat bestämmelser om till- och afsättning, för somliga städer har Konungens befallningshafvande allenast meddelat bestämmelser om till- och afsättning och i öfrigt låtit utfärdande af instruktioner bero af magistraterna, i somliga städer äro instruktioner utan vidare utfärdade af magistraterna, i somliga af borgmästarne, och det finnes städer, där instruktion för polisbetjänste till och med är utfärdad af stadsfullmäktige. I somliga städer äro polisbetjänste tillika anställda som fasta brandsoldater. Det är en mycket lämplig anordning, men det säger sig själf, att den instruktion, som kan på ena eller andra sättet blifva utfärdad för desse funktionärer såsom polisbetjänste, icke får stå i strid med brandstadgan och brandordningen, så att det blir kolti-

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

sion i afseende å dessa personers tjänstgöring. Detta undviktes, om bägge två utfärdas af samma myndighet. Brandordningen skall utfärdas af Konungens befallningshafvande, och är det så, att Konungens befallningshafvande utfärdar instruktionen, kan han se till, att dessa båda passa tillsammans.

Nu vill jag fråga herrarne, om icke det kan vara en uppgift för staten att bringa ordning och reda i ett sådant virrvarr, när nu uppmärksamheten blifvit fäst därpå. Andra Kammarens utskott har, som herrarne inhämtat af betänkanudet, fått in upplysningar från nästan alla magistrater i städerna om, hur det förhåller sig, och det är af dessa upplysningar, som man inhämtat detta, som jag sade, virrvarr, som nu skulle ordnas. Jag vill tillägga, att i 24 städer finnes ingen som helst instruktion utfärdad för polisbetjante, inga som helst bestämmelser om, huru de skola till- och afsättas. Här är ju alldeles icke fråga om att på något sätt kränka de enskilda kommunernas rätt att få instruktioner affattade med bestämmelser om hvarjehanda göromål, som de vilja hafva utträttade af sina polisbetjante allt efter de kommunala behofven — det kommer ju att stå i instruktionerna — utan här är endast fråga om, att det skall blifva en allmän författning, som säger: af den eller den myndigheten skall polisbetjant tillsättas — det blir, förmodar jag, borgmästaren eller magistraten — och på det viset skall det förhållas, om han skall afsättas utan dom och rannsaking — möjligen skall han få tillfälle att afgifva förklaring, och beslutet skall möjligtvis underställas en högre myndighets pröfning.

Nu har man gjort anmärkningar mot hvad Andra Kammarrens utskott sagt. Andra Kammarrens utskott har i sin kläm sagt: »*på de af utskottet anförda grunder låta utarbета.*» Det är ju ett litet ovanligt uttryck, men det innebär väl ungefär det samma som: *på grund af hvad utskottet anför*t. Andra Kammarrens utskotts kläm innehåller således alls icke någon ovillkorlig begäran om, att Konungen skall utfärda bestämmelser alldeles i enlighet med hvad utskottet har förut angifvit. Men granskar man nu detta, kan jag verkligen icke se, att där finnes någon ting, som alls är farligt. Först skulle det då vara »föreskrift, att i hvarje stad och i hvarje område med sammanträngd befolkning, där polismyndighet finnes anställd, instruktion för polisen skall finnas, så att ej, som nu är fallet, öfver fjärdedelen af rikets städer sakna alla föreskrifter om polismäns befogenheter och skyldigheter». En sådan allmän föreskrift är väl ej farlig. I instruktionen kunna tillgodoses lokala behof och införas bestämmelser, allt efter som behof gör sig gällande i ena eller andra afseendet. Så står, att det borde finnas: »allmänna bestämmelser rörande polismäns antagande, entledigande och bestraffning». Detsamma gäller fjärdingsmän, enligt hvad jag sagt. Vidare: »stadgande rörande polismäns rätt till klagan öfver vissa

åtgärder eller beslut af förman eller annan öfverordnad myndighet». Ja, det kunde ju kanske uttryckts på ett annat sätt, men det är ju, som också friherre Tamm anmärkt, en medborgerlig rättighet, som är erkänd i hela vårt land, att man skall få anföra klagomål, om man anser sin rätt vara kränkt, och, som jag redan nämnt, detsamma gäller ju i afseende å fjärdingsmän. Det finnes ju uttryckligen föreskrifvet, att, om fjärdingsman finner sig på något sätt betungad med göromål, som icke åligger honom, han har rätt att vända sig till öfverordnad myndighet. Slutligen borde, säger Andra Kammarens utskott, en allmän polisförfattning innehålla: »de stadganden i öfrigt rörande polismäns skyldigheter och befogenheter, som pröfvas böra vara lika för alla de orter, å hvilka författningen skall äga tillämpning». Det är ju obestriddigen så, att åtskilliga bestämmelser böra vara lika, men andra åter olika. Och till yttermera visso lägger utskottet till, att en dylik allmän författning icke skall innehålla råd och upplysningar, som blott äro hvad allmänna lagen stadgar, och visserligen kunna vara nyttiga, men på grund af sin natur ej höra till en dylik författning.

Jag kan således alldeles icke finna, att här är föreslaget något som helst, som kan vara farligt eller oriktigt, och det är alldeles gifvet, att här icke är föreslaget, att i allo samma föreskrifter skola gälla i Stockholm som i Trosa. Nu kan man ju säga, att motionärens kläm är så affattad, att den icke bör bifallas. Den har heller icke biträds af Andra Kammarens tillfälliga utskott, och detta hade ju således på den grund kunnat afstyrka alltsammans. Men när nu Andra Kammarens utskott gjort sig besvär och åstadkommit den utredning, som det gjort, och framkommit med en kläm, som alldeles icke innehåller någonting äfventyrligt eller farligt, skulle det väl ändå se bra egendomligt ut, om Första Kammaren nu skulle äfven i denna fråga ställa sig helt och hållet afvisande mot en önskan, som uttalats i Andra Kammaren. Det är icke för mera än ett par dagar sedan, som Första Kammaren biföll en hemställan af sitt första tillfälliga utskott, att den icke måtte biträda Andra Kammarens beslut. Så har det äfven varit i ett par föregående fall, och i dag hafva här utdelats två betänkanden, hvori samma utskott gjort enahanda hemställan. Första Kammarens andra tillfälliga utskott har också flera gånger hemställt, att denna kammare icke måtte biträda Andra Kammarens beslut, hvilket kammaren då heller icke gjort. Men kammaren skall väl ändå icke precis visa sig afvog mot alla framställningar, som godkänts i Andra Kammaren, och då här icke alls är fråga om någonting farligt, skall jag tillåta mig, herr grefve och talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

Herr Annerstedt: Herr grefve och talman, mina herrar!

Ifrågasatt allmän författning ang. polispersonals skyldigheter m. m.

(Forts.)

Jag anhåller att till fullo få instämma i de ord, som den föregående talaren yttrade därom, att Första Kammaren icke bör ställa sig afvog mot förslag, som framställas af medkammaren; men äfven med erkännande af denna grundsats får väl Första Kammaren i alla fall fatta sitt beslut med afseende å innehållet af den framställning, som det är fråga om att biträda. Endast för nöjet att instämma med medkammaren torde det icke vara skäl att fatta ett beslut, som icke är riktigt.

Den föregående talaren erkände, att förhållandena äro sådana, att samma föreskrifter i detta afseende icke kunna gälla i Stockholm och i andra orter. Jag tror, att man kan tillägga, att förhållandena äro sådana i många andra af Sveriges städer, att samma regler och bestämmelser, som gälla för den ena staden, icke kunna tillämpas för den andra. Under sådana omständigheter kan den jämförelse, som den föregående talaren ville hämta från lagen angående fjärdingsmän och instruktionen för dessa, icke äga tillämpning på förevarande fall, ty förhållandet är ju det, att fjärdingsmannainstitutionen är en institution, som fungerar lika i alla socknar. Författningen bestämmer precis, hvilken verksamhet denna kommunala förtroendeman skall utföra, och den enda föreskrift i fråga om besvär, som lagen angående fjärdingsmän och instruktionen för desamma innehålla, är just den, att fjärdingsman har rätt att besvara sig, om man på honom vill lägga uppdrag, som han enligt författningen icke är skyldig att utföra. Detta är den enda bestämmelse angående besvärskärlighet, som förekommer.

Polismannen står naturligtvis i en helt annan ställning. Han är tillsatt för att utföra sina förmäns befallningar och får icke, då ett offentligt uppdrag lämnas honom, ursäkt sig med att detta är en sak, som går öfver den gräns, hvilken är uppdragen för hans verksamhet. Han står sålunda i detta fall i en helt annan ställning än fjärdingsmannen.

Därtill kommer, att de grunder, som Andra Kammaren anför, synas göra det betänkligt för Första Kammaren att biträda beslutet. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på att Andra Kammaren åberopat, att »genom hittills följdt tillvägagående härutinnan faran för viktiga rättsgrundsatsers kränkande eller åsidosättande icke synes vara utesluten». Kan man verkligen påstå, att nuvarande förhållanden gifva berättigad anledning till en sådan farhåga? Det synes mig icke vara fallet.

Af alla de bestämmelser, som Andra Kammaren ifrågasatt, synes det egentligen vara blott en enda, som Första Kammaren skulle, utan fara att gå längre, än man bör göra, kunna biträda, och det vore föreskriften, »att i hvarje stad och hvarje område med sammanträngd befolkning, där polismyndighet finnes anställd, instruktion för polisen skall finnas.» Det är naturligtvis en ganska riktig sak, och om skrifvelseförslaget endast hade äsyftat

detta, finnes icke någon betänklighet att biträda detsamma, men som förslaget nu är affattadt, måste jag instämma i det yrkande, som förut är här framställt, att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut.

*Ifrågasatt
allmän för-
fattning ang.
polispersona-
lens skyldig-
heter m. m.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt mellan talmännen träffad öfverenskommelse omröstningar jämlikt § 65 riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden måndagen den 16 i denna månad öfver de voteringspropositioner för sådana omröstningar, som då vore af båda kamrarne godkända.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 128, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående stämpelafgiften för friherre Thure Gustaf Elof Gyllenkroks fång af fideikomissegendomen Svenstorp.

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag.

Herr vice talmannen erhöi på begäran ordet och yttrade: Herr grefve och talman! Jag tillåter mig hemställa, att konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5 måtte upptagas till behandling på föredragningslistan tisdagen den 17 maj.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4,13 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.